

WWW.UNI...

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СВЕСКА IV.

Сарајево, Април. 1895.

год. IX.

Власник: АЕМ. Консистоарија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј

Број 701.

ОКРУЖНИЦА.

Свему српско-православном пречасном свештенству, штованим црквено-школским и црквеним општинама и нашем драгом народу Дабро-босанске епархије.

Приликом каноничких визитација и освећивања цркава моје епархије, а и чланови моје АЕМ. консисторије, лично смо се увјерили, да се многа наша гробља не држе онако чисто и уредно, како би то пијетет спрема хришћанских покојника и сродника захтијевао. То је знак више нехата и немара, него ли да се не држи успомена својих покојника.

Да би се томе доскочило, наређујемо, да се до конца ове године сва православна гробља очисте, у добру ограду заграде, и дрвећем засаде.

Висока земаљска Влада за Босну и Херцеговину својом високом наредбом од 12. априла 1879. број 5114/I. (потврђеном потписом Високог заједничког Министарства од 4. јула 1879. год. број 2989) и

наредбом од 18. јула 1879. г. број 11918/I. благоизвољела је наредити: да се стара и нова гробља *заграде и дрвећем засаде*.

Даље је Висока Влада пружила и олакшицу, да се то може учинити тијем, што је високом наредбом од 23. марта 1881., број 6053./П. 23. априла 1881., број 8408/П. и 18. јуна 1881., број 13211/П. — благоизвољела одобрити бесплатно дрвену грађу у сврху јавних вјерозаконских градња, у које и ограђивање гробља спада.

Надамо се, да ће се ова наша жеља и наредба још ове године извршити, а за то нам јамчи љубав, што је сваки прави хришћанин има спрема хришћанских покојника у опште, а на по се, спрема својих умрлих сродника.

Надлежни парох са мјесним одбором, нека се без икаква изговора потруде ову наредбу спровести.

Пречасним протопрезвитерима и надзиратељима ставља се у дужност, да до свршетка јануара 1896. године поднесу тачне исказе о том:

1). Гдје је које гробље и у којој парохији и како се зове?

2). Кад је основано, и је ли освештано?

3). Има ли на средини малу капелу, или велики крст?

4). Је ли ограђено, очишћено и засађено, и кад? и

5). Који пак још нијесу ограђена, или су тако запуштена, да сваки преко њих пролази; и да се види гроб изривен, и изломљени крстови, и лежећи споменици? као и све остале појединости, ако их има, — о гробљима треба овамо пријавити, и у исказе ставити.

Ови искази нужни су ради даљег поступка спрема немарних.

Из Конзисторијалне сједнице.

У Сарајеву, 23. марта 1895.

А.Е. и Митрополит дабро-босански:

Ђорђе Николајевић.

Број 857.

П О З И В.

Окружницом ове духовне власти од 25. августа 1894. год. број 2023 позвано је пречасно свештенство и црквено школске општине дабро-босанске епархије, да се заузму око сакупљања милодара и прилога за подигнуће здања православне богословије у Халки и других светиња, што су порушене земљотресом у Цариграду и околини.

Без сумње по реченој горњој окружници, отпочело је сакупљање прилога још од 1. октобра 1894. па до свршетка априла о. г.

С тога позива се сво пречасно свештенство и црквено-школске општине дабро-босанске Епархије, да пошаљу покупљени новац поштанском напутницом

најдуље до 15. маја 1895. а особно да дописом назначе конзисторији мјесто, цркву, парохију, дан и годину, када је шта и колико сакупљено, како би се могла благовремено цјелокупна свота преко високе земаљске владе послати васељенској патријаршији и светом Синоду у Цариград, да се употреби на подизање зграде богословске.

Овај позив нека пречасно свештенство објави у цркви народу, или нека позову црквено-школ. општине и одборе, да до одређеног рока пошаљу покупљене милодаре.

Из конзисторијалне сједнице

У Сарајеву 13. априла 1895. год.

А.Е. и митрополит дабро-босански:

Ђорђе Николајевић.

О РАЗЛИЧИТОМ КАРАКТЕРУ ЈЕВАНЂЕЉА СВ. АПОСТОЛА ЈОВАНА БОГОСЛОВА.

С руског превео **Григорије А. Николић.**

(Наставак).

Остали Јеванђелисти, предајући учење Ис. Христа, стално су имали у виду своје читаоце. Они су свагда пазили на то, да

ли је појмљиво онима, за кога они пишу Јеванђеља, начин израза употребљени од Спаситеља. Докле је појмљив, дотле они

WWW.UNILJ.B.RS

чувају Његов начин израза у свој тачности: али како на мах осете, да ће он бити неразумљив за њихове читаоце, то остављајући непроменуте саме мисли, у речима чине неке промене. Најтеже из израза остављају, прикривене, замењују више јаснима¹⁾ у опште говоре Исуса предају на најразумљивијем, народном језику. И у овом одношају приведене од њих речи Исуса Христа скоро ничим се не разликују од речи других пророка и учитеља²⁾. Св. Јован није имао у виду циљева посебних; и с тога с ове стране није сретао никакве препоне својој намери — сачувати све особито у карактеру Исуса Христа приметити све, чиме се Он разликовао и чиме је превазишао све пророке и учитеље. Описујући дела и учење Исуса Христа, Јован, као да заборавља своје читаоце; будући особито пажљивим, он управља сав свој поглед на Божанствени лик Небеснога Учитеља, он обраћа слух ка светим Његовим проповедима, и слично

¹⁾ На пр. апостол Петар запита једном И. Христа: каква плата мора их очекивати за то, што су оставивши све, ишли за њим? Спаситељ им је одговорио: „Алине глаголѣ каишѣ, ажкь кь шедшии по литѣ, кь пакыитѣ, егда ѡдетѣ Сынѣ челоуѣчскѣи на притолѣ славы коелѣ, ѡдетѣ и кь на двобнадеати притолѣ, ѡдѡще шѣтѣи на двѣати колѣноли Израилѣколи. Ове речи, сачуване Матејем, Марко и Лука остављају, пошто хришћанима из незнобожаца, ради којих су ови последњи писали своја Јеванђеља, могле би дати повода к неким неразумевањима на пр. шта је то пакыитѣ? за што се суд апостола ограничава Израилѣцима? (Мат. 19, 28; упор. Марк. 10, 29; У пророчком говору о разорењу Јерусалима Исус Христос, описујући страхоте овога, говори: „Молитѣ да не ѡдетѣ кѣбитко кашѣ кь зилѣ, ни кь ѡбштѣ“. Матеј предаје ове речи Јудејцима у свој њиховој пуноћи; напротив Марко ради Римљана, примећује само: „молитѣ, да не ѡдетѣ кѣбитко кашѣ кь зилѣ“ (Мат. 24, 20; упор. Марк. 13, 18, — Јов. 16, 16; упор. Мат. 16, 21; 20, 19 и Лук. 18, 34.

²⁾ На пр. код Матеја не налазимо никакве готово разлике у тону израза међу речима Јована Крститеља и Исуса Христа. Види: 3, 7; упор. 23, 33.

верној једи, преноси их свима, најудаљенијем временима и народима без измене. На тај начин Јован сачува нам најподлији начин израза Хсуса Христа са свима финоћама мисли и осећања, јер оставља га неповређеним у најтежим местима; и разумевању читалаца помаже већ допуњеним тумачењима³⁾, а не променом речи.

Докле у Јеванђељу Јована непосредно говори к нама само *воплоћено Слово*; и Његове речи носе на себи особити отисак *Божанственога* и особити отисак *човеѣјега*, То јест, у једном месту примећујемо *отеутност* кретања срдачних, у другом осећамо пуноћу њихову.

Тамо, где Исус Христос открива небеске тајне, неприступне уму човјечјему, Он говори као Дух, сишавши из света горњег у свет дољни. Његова реч носи на себи карактер тајанствености; у њој је очевидно обиље идеја, које, не улазећи у жалосну меру језика човечјега, природно производе знамење, по коме речи у извесној свези, дају разумети много више, него коло садржине сједињава с њима обично употребљавање речи. Ми лако опажамо, да с нама говори Суштаство превечно, којег речи треба примити више унутрашњим чувством, него умом, који, се креће у кругу земних слика. Глаголи, *ажѣ азѣ глаголахѣ Докѣ сѣтѣ*⁴⁾. Свакако и Његова реч обилује алегоријама, на таквим, на којима се не може дуго зауставити наше уображење; ово је најфинији покров, кроз који јасно просветли што духовно. Све ово говори речима Исуса Христа карактер неке *узвишености*, која буди дух човека.

У оним местима, где је поглед Бога човека обраћен на тајне срца човечјег,

³⁾ В. 2, 21; 7, 39; 11, 13; 12, 33; 13, 11; 21, 19. 23.

⁴⁾ Јов. 6, 63.

Његова реч носи карактер најдубље *бистровидности*. Он открива у човеку најнежнија осећања, какова у свакидашњем свом стању са свим не онажамо, Он осветљује Божанственом светлошћу најскривенији орган религије — унутрашње чувство; Он, тако рећи, раствара душу, показујући, у чему она највише осећа нужду, шта тражи, за што се узнемирује, куда тежи; и све ово описује у таквим речима, које одговарају дубини садржине, и, будући опширне у свом значењу, представљају мноштво мисли нових, сасвим непознатих, за које ипак не можемо рећи, да нам нису биле јако природне и блиске. На тај начин, Он као да нас уводи у светилиште наше душе и показује на црте Божанственог угледа, којих потонуо у чувственост човек није опазио. Речју казати: у овом случају, Он говори као Онај, Који испитује срца, Који чита у мени више, но колико сам могао ја сумњати на себе.

Споменућемо једну из говора Спаситеља, у ком би се описала ова Божанствена својства речи Његове.

У Јерусалиму долази к Исусу Христу један од Кнезова Јудејских и рече: Рави! знамо, да си Ти Учитељ, Који је од Бога дошао; јер нико не може чудеса ових чинити, која ти чиниш, ако није Бог с њим. — Више од четири века, није видела Јудеја учитеља од Бога; најпосле јавио се Исус окружен знамењима и чудесима. Није ли могао Никодим закључити из ових знамења и чудеса, да се открива жељено царство Месије, да настаје царство Божје? Богочовек је читао у мислима Јудејца и одговори му: „Аминъ, аминъ глаголю тебѣ, аще кто не родитса свыше, не можетъ видѣти царствѣа Божѣа,“ Никодим, без сумње познат с језиком ра-

винâ и слушајући о неком новом рођењу, могао се је досетити, да од њега траже савршене промене у мислима, осећајима, у начину радиности и очекивањима. Он се ужаснуо од ове тешкоће: он је већ упорно издржао у предрасудама фарисејства, дисао је надом само на земно владичанство Месије, већ се навикнуо тако живети, како сви живе: препорођај духовни изгледа за њега тако немогућим, као што је препорођај тјелесни. — Како се може — рече му — човек радити, кад је стар? еда ли може по други пут ући у утробу матере своје и родити се? — Исус Христос одговори: „Амин, аминъ глаголю тебѣ: аще кто не родитса водою и Дѣхомъ, не можетъ внити во царствѣе Божѣе. Рожденное отъ плоти, плоть естъ, и рожденное отъ Дѣха, дѣхъ естъ“. Никодим са изучењем слуша, да је ново рођење неопходно, да заиста палим силама човечје природе оно произведено бити не може, но да се сврши утецајем Духу. Ко је тај Дух? како Он може присилити ме друго мислити, друго желити, друго осећати? „Не дивиса“ — наставио је Спаситељ, „ако рѣхъ ти: по-добаетъ вамъ родитса свыше. Дѣхъ, идѣже хошетъ, дышетъ, и гласъ его слышиши, но не вѣси, откъдѣ прѣходитъ, и камо идетъ: таки естъ всакъ человекъ рожденный отъ Дѣха. Ветар у природи долази и одлази само њему познатим путевима; слушаши тихо дување његово, осећаш, да се се дотиче лица, дува хладноћу, доноси пријатан мирис цветова; не знаши, како све ово долази, али, уживајући донетим од њега пријатностима, и не ћеш да знаши то. Веруј, Никодиме, тако је сваки човек, који је рођен од Духа Божја“. С радошћу бих, мишљаше Никодим, поверовао ја тако утешном, веселу гласу; он је сагласан са мојим нуждама и с тајним жељама душе

WWW.UNIBSRS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

моје; о, ако би тако било! но — како може то бити? — рече он као човек, који би се хтео уверити у невероватној за ум, али жељеној за срце истини. Спаситељ с кратким укором одговори и рече: *ти си учишеш Израиљев, и што ли не знаш?* и то ли не разумеш? и ти ли не ћеш да верујеш? *Аминъ, аминъ глаголю тебѣ, ако еже вѣрны, глаголемъ, и еже видѣхомъ, свидѣтелствуемъ, и свидѣтельства нашего не приимете. Ище земная рекохъ вамъ, и не вѣруете: како иже рекохъ вамъ небесная, вѣруете? Кад вам говорах о том, што је сагласно са човечјим нуждама, с тајним жељама душе ваше, и што ви можете постићи унутарним чувством својим, и ипак ви не верујете: како ће те веровати, ако вам будем казивао непостижне тајне превечних савета Божјих, — тајне, супротне вашим надама и очекивањима, — тајне, од којих се узнемирује ум, задрће срце? Запамти, учитељу израиљев: Никтоже възиде на небо, токмо шедый съ небесе, Сынъ чловѣчскій, сын на небеси. И ипак опом вечитом Становнику неба, који је дошао да усрећи земљу Својим присуством, Месџи, Којега Јудејци с нетрпљењем очекују к себи на древни престо Давидов, ка којему сви народи протежу своја чекања, Њему — судбама Вишњеге суђено је, да буде расцет на крету! И акоже Мойсей вознесе змию въ пѣстъ кини, тако подокаетъ, возвестиса Сынъ чловѣчскій, да есакъ вѣрѣай въ Онъ, не изгикнетъ, но иматъ животъ вѣчнй¹⁾.*

Говор овај с једне стране открива нам вишу премудрост Небеског Учитеља. У њему видимо, како Он у човеку одмах схвата Божанственим умом његов начин гледишта на ствари, с места промери степен његовог знања и свагда примењује реч Своју аналогно с његовим навикама,

¹⁾ Јов. 6, 63.

мислима, осећајима, узором живог и звањем. С друге стране, исти тај говор представља собом велику противност међу умом Божанственим и мисленим човеком, борбу видела с тамом, вечних истина са сумњама. Из њега види се, у колико су тајне Царства више од обзира човечијих, шта више и у том случају, кад се они облаче у симболе битне. И под овим симболима за земаљски ум превечне истине, остају неразрешене, неприступне, тајанствене.

Но осим полета духа и бистровидности својствене речима Божјим, у речима Исуса Христа има и *стихија човечја*. И Његов језик често покреће *чувство*: ово је — чувство побожности и према Богу, чувство сопственог достојанства и чувство љубави према човечанству.

У опћењима Његовим к Богу ми примећујемо то синовњу смелост, то најдубљу оданост у вољу Оца небеснога. Као Син, Он говори с Богом без бојазни и сумње, с потпуном увереношћу у Његовој наклоности к Себи. Као Син послушни, Он Му приноси на жртву срце, које горе готовошћу да испуни предходне планове тајанственог Промисла. Од тада у молитвеним позивима Исуса Христа влада то *свештени важност*, то неко *необедиво могућство*, гонећи наш дух, уздижући га од свега земнога, присиљавајући га на пример јадиковати о својој ограничености.

Тамо, где је страдала слава Сина Божја, где је или слепо неверије одбацивало Његово учење, или лукава завист клеветала Га погрдним клеветима, или дрска неправда пружала се на Његово Божанствено достојанство, тамо Његова обрана, оправдања и одговори беху изречени са јаким покретом духа у чувству

сопственог достојанства: од тада и језик се разликује неком величанствености, која означаје славу мудре, невине и велике душе над будалаштином, злбом и нискошћу људи.

Чувство љубави према човечанству изразило се у Исусу Христу великом бригом о срећи људи, која је саопштила Његовој речи неко *помазање љубави*. Када је Његова душа мирна, Он се изражава с таким пријатношћу, која погружава у у најмилија размишљања, покреће са сачешћем чувство и умирује страсне навале; кад се реч Његова односи ка убеђењу, она је испуњена нежношћу, као да удивљајући свештена правила и истине. Он би хтео Сам за свакога и осећати, и мислити и испуњавати, и веровати. Шта више тамо, где обличавл Он, Његова реч није страшна, — она је више дирљива. Чувство негодовања увек се јавља у Њему прекором љубави или отачком жалбом. У часовима одлучним, у кругу блиских људи, Његово се срце излива, са свом слободом; чувства гоне појмове; речи теку реком; — од тада често слушаши понављања, у којима се најосетљивијим начином чувство бори са областима, које ограничава језик. Но ма како да је оскудан језик човечји у упоређивању с богаством благих осећаја, Спаситељ свагда, тако рећи, налази средства изразити их новим и сретним начином. Код њега се све представља у светлом благом и утешном виду. Шта више, оне ствари, с којима је човек навикнуо спајати ужасне и одвратне представе, Он обухваћа најпријатнијим сликама; код Њега је смрт мирни сан: *Лазарь догъ наш спен*¹⁾ страдања и крст — Свој страшни пут ка вечности, — Он назива одласком ка Оцу својему:

1) Јов. 11, 11. —

*Изъ ко Отцъ Моѣмъ гродъ*²⁾. Иза гроба, камо наше уображење често ставља све ужасе таме, јада, уништења и ништавила, по уверењу Спаситеља, нас чекају станови Оца небеснога: *къ домъ Отца моѣго обители многи сѣтъ*³⁾ Тако, слушајући Га не можеш не узкликнути: *николиже естъ глаголаъ человекъ, акъ сей человекъ!*⁴⁾

Но отпочинмо боље пазити побожно на Његове сопствене речи.

По свршетку славног улаза у Јерусалим, Исус Христос се је у вече враћао у Витанију. Народ је ишао за својим љубимим Пророком⁵⁾ Поражени оним, што су слушали и видели у тај дан, Јелини приступају ка ученицима Христовим, изјављујући им своју искрену жељу да виде великог Чудотворца. Апостоли извештавају о њиховој жељи Спаситеља. Његова Божанствена душа испунила се најпријатнијим преставама о том, да ће на брзо Његова религија — то дело великих савета Оца небеснога — постати општим добром свију народа на земљи. Са најјачим покретом душе он је рекао: *„Прѣиде часъ, да прославнѣтъ Сынъ человекъскій“*.

Близу је време, у које ће се духовно царство Месије распространити у свима крајевима земље⁶⁾. Но ова је слава морала је бити купљена ценом крви Његове. „Слушајте ви, Моји Апостоли, насљедници Мојих савета, служитељи благодатног царства: *аминъ, аминъ глаголю вамъ: аще зерно пшенично падъ на земли не сретъ, то едино прекыветъ: аще же сретъ, много плодъ сотворитъ. Ја сам зрно општега живота. Моје учење дужно је распространити истинито*

2) Јов. 14, 12: упор. 27, 28.

3) Јов. 14 2. —

4) 7, 46. —

5) 12, 19.

Богопознање и дати развратном свету света уређења, без којих ће се савијати у злу. Но пре него се подигне жељени плод, зрно је дужно претрпети све ужасе уништења. И у овом закону жалосног препорођаја, дужан је подвргнути се сваки ко хоће да учествује у свима благама Моје религије. Люкѡй дѡшѡ свою, погѡбитѡ ю. Јадан је онај човек, који ће чувати своја сујевеља, неговати своје незаконите жеље и склоности и штовати се својом земном срећом! Пут ка вечном блаженству, јесте пут само одрицања, пут мука, невоља и јада. Коме је страшно ступити на овај пут, тај ће на свагда остати ван царства изабраних. Но ненавидѡй дѡши своѡмъ къ мѡрѡкъ семѡмъ, вѡкъ животѡмъ вѡчнѡи сохраниѡмъ ю. Али који се одрече себе, који мрзи своје страсти, који је готов жртвовати се утехама, радостима, шта више животом дужностима, које налаже Моја религија, — то је истиштити присталица Мој, то је наследник славе Моје! Ище кто мѡнѡкъ сѡбѡжитѡмъ, мѡнѡкъ да послѡдствѡветѡмъ: и идѡже емѡмъ азѡмъ, тѡ и сѡбѡга мѡй вѡдетѡмъ. И аще кто мѡнѡкъ сѡбѡжитѡмъ, почтитѡмъ, его отецѡмъ мѡй. Ви сте служитељи Моје религије, дужни сте ићи Мојим путем страдања; овај ће вас пут приближити ка престолу славе Моје, при ком ће и вас прославити Отац Мој. . . Но тешко је време за Мене већ наступило! Мѡнѡкъ дѡша мѡѡмъ возмѡштѡмъ: и что рѡкъ? Шта да чиним? камо да се окренем? о чему да се молим? хоћу ли рећи Богу: Отче спаси мѡѡмъ отѡ часа сегѡмъ? но сегѡмъ ради прѡидѡх на час сѡй. Покоравам се Твојим превечним саветима! Не за Себе о том се молим једино: учврести та блага, која доноси Моја религија бедноме човечанству; утврди добротворство на земљи; рашири на све стране истинито Богопознање; Отче прослави имѡмъ твоѡмъ. Прѡидѡ же

гласѡмъ сѡмъ нечесѡмъ, прича Јеванђелист: и прославиѡмъ, и пакѡмъ прославиѡмъ! Народ се усколебао: једни, стојећи у даљини, говораху: громѡмъ выстѡмъ! други, слушајући позив Христа: Ангѡмъ глагола емѡмъ! У овом торжественном часу свеопште забуне, Исус опет подиже глас Свој: не мене ради гласѡмъ сѡй выстѡмъ! Ја сам уверен у Божанственој вољи за дело од Мене свршавано: но народа ради; њему по узроку предстојећих Ми страдања, нужно ће бити да се опомене, да је окривљени у муци и у рани од Бога и у гњеву Божји Сѡнѡмъ. Мѡнѡкъ сѡдѡмъ естѡмъ мѡрѡмъ семѡмъ. Настануло је време одлучне промене у свом царству нравственом: брзо ће добро појачано Божанственом моћи, славити победу над злом, које је поплавило васељену. Мѡнѡкъ кѡмъ мѡрѡмъ сегѡмъ изгнѡмъмъ вѡдетѡмъ конѡмъ. Власт духа таме, којој се палише жртве на свима олтарима, пред којом је пузио сав свет човјечји, свршила се И аще азѡмъ вознесѡмъ вѡдѡмъ отѡ земѡмъ, всѡмъ прикѡмъ къ сѡмъ. Брзо ће подигнути за мене крст: но он ће бити знамењем, под које ћу од свега света сабрати поштовалаца Мојој религији, који ће ратовати против греха, смрти и ђавола!“ Народ показује своју сумњу: можно ли је, да Месија, вечни Цар вечнога царства умире на крсту! Мисмо чули из закона да ће Христос остати на вјеки; како ти говориш да се сину човечјему ваља подигнути? Ко је тај Сѡнѡмъ човечји? — Исус им рече: „Еще мало времѡмъ свѡмъ къ вас естѡмъ. Оставите бескорисно љубопитство. Мало Ми остаје времена просвећивати вас Божанственим учењем. Ходите, дондеже свѡмъ имате, да тма васѡмъ не иметѡмъ. Пазите на посљедње тренутке Мојега с вама пребивања; ходите: да се научите из Мојих поука истинити добротворности, док је могућност слушали поуке; може бити, да ће тама незнања

опет сакрити од очију ваших свет истине¹⁾ И ходай во тмѣ не вѣсть, камѣ идеть, незна, шта он жели, шта чини, за чим тежи, Дондеже свѣтъ имате, вѣрѣйте во свѣтъ, да сынове свѣта вѣдете Журите, да укорените у свом срцу Моје поуке, да би вам увек можно било оправљати се са Мојим учењем и учинити се светим и Богоугоднима²⁾

Овај говор можно је назвати скраћењем оног опширног говора, којим се Исус Христос праштао са Својим ученицима после тајне вечере. Исто тако као и тамо, Он навешћава овде приближавање Своје славе; открива неопходност Својих страдања и смрти; показује дужности Својих последоватеља; и за жалости, какве ће походити ученике Његове, обећава им славу код Оца. До тада свака реч Његова испуњена беше високе и силне љубави Важност надахнућа, као да је још блажила болове срца. Но одмах из круга Божанствених размишљања прелази у круг човечјих осећања. Божанствена душа узнемирила се од представе тешких мучења: она вапије к Богу, — и молитвени вапај њен, изазива глас из другог света. Како је живо сликање моћи од речи Исусових! Проникнут за тим чувством сопственог достојанства, Он свршава реч Своју тоном одлучног убеђења, помешаног са неком дирљивошћу. У овом говору, види се дух Исуса готово у свима његовим положајима. Изрази су му јаки и кратки: много је можно изнаћи за његово тумачење, но

1) Фарисеји и књижевници Јудејаца — вођеслених — по смрти Спаситеља заиста положише највеће препреке просвети њиховом хришћанском вером. Слушајући о неопходности обредног закона, о оправдању делима његовим, о наследном свом праву на благодет Божију, они су задржали Израиља од Месије. Садашње стање Јудејаца показује, каква дубока тама сујеверја и незнања лежи над њима.

Јов. 12, 20—36.

нигда мисли неће бити осетљивије и знаменитије, у којем било другом виду.

У опште (примећујемо на завршетку, у говорима Исуса Христа, сачуваним од Јеванђелиста Јована, превлађују два различна својства — *духовност*, зависећи од ума, који све обухваћа, и *љубав*, истичући из дубоко-нежнога срца. Свако од ових својстава, утиче на душу особитим начином. Прво поражава и саопштава јој неку непобедиву наклоност ка важним размишљањима; последње дира и улива у душу нежна осећања. У првом случају принуђен си, да мислиш о својој судби, о свом назначењу, и не видиш краја својим мислима; у последњем испитујеш наизменце то осећања наде — скромне, то осећања жалости — утешне, и не ћеш да изађеш из овога пололожаја. На тај начин, при читању говора Спаситеља, васпитач природе души човечјој може стећи искусна познавања о силама њеним и стинитом њиховом управљању, побеђене несрећама — да поцрпи најмилије утехе и сваки у опште човек, да се поучи истини и љубави.

Сад обратимо пажњу на

Б. Одношаје Св. Јована ка предметима, изложеним у његовом Јеванђељу, и одвисна од свих одношаја својства у начину израза.

Као *ученик*, и уз то као *љубазни* ученик Исуса Христа, Јован је без сваке сумње био, прво, у таквим одношајима према свом Јеванђељу, у каквим је, дужан да буде Богодуховени Апостол ка правилу вере, које је од њега нацртано; друго, у каквим сретни безпримерним дружењем човек може да се односи ка стварима, које састављају предмет најбољих и најважнијих његових успомена.

1.) Као *Апостол* Исуса Христа, и дакле као *учитељ* откривене од Њега

религије, Јован је неопходно дужан био саопштити свом учењу својство *јасности*, без кога оно не би могло доносити жељенога плода. Овом својству још у већем степену припада, да се одсијава у нарочитом правилу религије, које је назначено ради

учења свију народа за сва времена. Заиста, Јованово Јеванђеље одликује се *јасношћу*, која је ипак у њему особитог рода, доносећи нову особиту црту ка различитом његовом карактеру.

(Наставиће се).

ЧЕТИРИ ПУТЕВОЋЕ ДОБРОМ ЖИВОТУ: СТРАХ БОЖИЈИ, МУДРОСТ, ТРЕЗВЕНОСТ И РАД.

Поука газде Онуфрија Грушкевића, унуку свом Николи Григоријеву.

(Наставак фебруарске свеске Источника).

Језа ме уфатила, но вера моја у Бога била је јача од страха. Боже мој; Боже! О, кад би ми ко дао Псалтир онда! Како бих га читао онде, у затвору, како би се ојачала душа моја сваком речи неговом: Казао бих да донесу од куће — не иде: опазиће, метнуће стражу у авлији, — Адријан не ће моћи долазити, ништа не ћу знати о жени, довеће ми да једем ариштанску кашу. Тако без Псалтира морадох страдати и без духовне утехе.

По изласку из затвора, први ми је посао био, отишао сам духовном оцу свом, покојном поп Андрији Левицком, и благодарио сам му, што ме је избавио из велике невоље. Да се није заузео за мене покојни наш господин попа, да није био послан окружни полицајски надзорник од губернатора, ко зна — како би се свршило и какве би још муке претрпио! Ових пет стотина рубаља, што је жена хтела, да дâ Чивутину, ја сам дао за ново Евангелије и за сребрени путир: то је све и сад у нашој цркви.

Никола. Па како се све то свршило?

Онуфрије. Ето тако! Нашло се још сведока мени у хатар. Бартушкевић, како обично бива код таквих пропалица, живио је „на веру“ с таквом, какав је и сам,

женом, која је оставила свога мужа, за тим овде живила не с једним и, најпосле већ везала се с њим. Звали су је Францика. Онај дан, кад су Мендем и Бартушковић пили алдумаш, решивши се сасвим, да ме са света уклоне, дао му је Мендел 50 рубаља у напред, на рачун оних мојих 400 дуката.

Бартушковић видећи у џепу толике новце, узео је са собом Францику и ишли су по крчмама до поноћи. Вративши се добро наквашени, Бартушкевић онако пијан, поче јој приповедати о свему, шта је углавио с Менделом и како је дошао до новаца. Чизмар са својом женом, код којих су били на стану, чули су сав разговор. Други дан — по свом посаду пук'о глас, догодило се то и то. У почетку нису они могли разумети тако добро, шта и како се догодило, но Мендел је казао Францики, да се несрећа случајно догодила, погрешили су, уједно знајући за све, да не говори ником, а ове новце, што је обећао Бартушкевићу, даће њој. Францика је још више, но препила, и, једанпут пијана исприповеди све чизмару и жени му.

Кад су Мендела отирали окованог у Лавов, чизмар и његова жена почеше јавно приповедати, шта су чули и исте-

раше Францику из стана. Мало по мало и власт за то дозна, дозваше чизмара и жену му, и ови то, што су приповели и заклетвом посведочише, и Францика буде затворена.

Мендел је умро у затвору под истрагом, не дочекавши вешала; имање му продаше на добот и исплатише ми све, што је моје било и мени припадало.

Францику су држали узатвору једну годину, па је пустили.

Знаш ли сад, Никола, шта значи: *очили ткоили гмотрши, и коздланіе грѣшниккоѣ ђзрши?*

Никола. Знаш.

Он иприје. Аразумеш ли речи: *ѣ нилѣ егилѣ къ икорки изид ѣго, и прогилѣ ѣго; долготов днѣи исполно ѣго, и аклю ѣлѣ шлннѣи лог* (С њим љу бити у невољи, избавићу га и прославићу га, дуга живота наситићу га и показаћу му спасење своје).

Никола. Разумем.

Он иуфрије. Знаш ли, каква је то прва трава, којом сам прибавио богатство и и дуги живот?

Никола. Знаш: молитва!

Он иуфрије. Добро је! — Други пут љути приповедати о другој. А сад, пази, од данашњег дана не пропуштај никад молитве и моли се Богу свим срцем.

Никола. Никад нећу пропустити, — и свим срцем молићу се Богу.

II.

Друге недеље дошао је Никола старом Онуфрију, и тако тумачио је Онуфрије с њим о својој трави.

Он иуфрије. Друга трава, синко, што је неопходно нужно знати, да добијеш богатство и дуги живот, зове се: *премудрости*. У нашем је народу пословица: „боље је с мудрим изгубити, него с лудим добити“. И то је истина. Подај лудом човеку иметак, богатство, — даћеш му га на саму

његову несрећу, на још већу његову пропаст и казну: иметак ће свој похарчити, изгубити, њим ће пак више греха учинити, више других страдања, а такође, догађа се, и душу своју погубити. Тако чине неразумни и са добрим здрављем, тим великим даром Божијим: неумерношћу, вијанством и свакојаком развуданошћу, убијају лепоту и снагу свог тела, постари се и ослаби у цвету година, не поживи ни половину овог века, што би зацело поживио, да је био паметан, и да је умео ценити и чувати дар Божији — здравље. Послушајмо, шта је о премудрости написао, више од свију на земљи рођених са ума свога прослављени човек — Цар Соломон. У његовој књизи приче ево шта је казано: *Блажнѣи члвокъѣ, иже окрѣте премѣдростѣ и смртнѣи, иже ѣкѣдѣ разѣлѣ.*

То значи: срећан је онај човек, који нађе мудрост, и онај смртан, који је дошао до разума и зна, у чему се мудрост састоји. Доиста, нема веће среће, него све знати и добро разумети, шта треба човеку, имати разум чист и здрав и, као што се каже, бити трезвен. А за ово опет нема веће среће, него кад коме Бог да разумне родитеље, који од малена уче децу да познају, шта је добро, а шта је зло, шта је корисно, а шта штетно, и упућују га свему, што је добро и корисно. У добрих и разумних родитеља и деца су добра и разумна, а у родитеља неваљалих и деца су таква. Сретан је онај човек, коме Бог да, да научи читати и писати и све да разуме, што чита у књизи, и који је имао доброг учитеља, не најамника — учитеља, који тек одседи у школи, што мора, да не изгуби плату, него таковога, који свако дете, које је његовој бризи поверено, чији се

књиге и учи се из њих. Видиш, у мом је орманчићу много књига; ја чим чујем, да је изишла каква корисна књига, одмах со побринем, да је купим. И тако ћу чинити док живим. Те су књиге моја мудрост. Ја их читам увек, како само добијем празна времена. Њива моја, врт, стока и пчеле моје — дају пићу мом телу, а ове књиге хране ми ум и срце моје. Као Хришћанин, ја не знам ништа слађе од речи светог Писма; ништа ми није милије од онога, што су нам дали свети Кирил и Методије, који су писмом просветили сву нашу свету земљу. Тако и ти ради. Набави себи и ти такав, орманчић постарај се да имаш много, много корисних књига,

исписуј из књига увек добра и корисна места за нашег брата сељака, да не буде невежа и слеп код очију, да зна свој закон хришћански, и своју отаџбину, да зна, кому је непријатељ, а ко пријатељ, каква су му права и дужности. И за то ћеш имати награду — знаш какву? Ту исту, о којој говори цар Соломон речима: Долгота житја и лѣта жизни къ дѣтицѣ, ед, къ шѣицѣ же ед когачитко и слава.

Николи. Све ћу радити тако, како ме учиш, мили мој деда!

Онуфрије. Морам те загрлити за то срдачно, мило унуче моје!

[Наставиће се].

БОГОЈАВЉЕЊЕ.

Матеј: 3. — 13.—17.

У вријеме оно, било је то давно,
Кад из Галилеје дође Исус славно.
На ријеку Јордан претечи Јовану,
Да опере грјехе праоцу Адаму.
Да га Јован крсти у јорданској води,
А тијем да клетве људе ослободи.
— „О Исусе — сине Витњег Оца Бога!
Не приморај мене вјерни слугу твога.
Ти сад крсти мене часним крстом твојим
Да се ја веселим са народом својим...“
А Исус му рече: „Остави се сада
Крсти Бога сина, који свијем влада.

*Тако Отац жели са небеса горе,
Који влада свјетом, кога слуша море“.
И Јован га крсти у води Јордану,
Са истока сунце сву земљу ограну...
Над крштеним сином небо се отвори
Дух к'о голуб сађе — Отац проговори:
„Ој народи драги, срѣдни свегда били,
Овај је мој синак мени најмилији!
Ово ми је синак, по мојој је вољи,
Никакав син, није од мог сина боли!“*

Родољуб.

БЕСЕДА У НЕДЕЉУ XIV.

Изговор и правдање Хришћана, који не проводе хришћански живот.

„И погн царя рѣкъ скол призкати
зканиѣл на брѣки и не хотѣхѣ прѣити“
(Мат. 22. 3).

Велики обед, који зготови цар, јест само хришћанство, које Исус Христос предаде као спасоносну уредбу, као храну за сваку душу.

на то позва Христос преко својих апостола Јудеје и незнабошце, али ови већном позив одбише из ништавих разлога и хришћанства не

примише. Оснивач његов не бијаше им истинит; јер им се појави у неизмјерном понижењу а не у краљевској власти и блеску, и његово дело, његова наука бијаше им са свим проста, она не знађаше ништа о многим церемонијама, него највише полагаше на поштовање Бога духом и истином.

Претци наши прихватише позив на велики обед — позив у хришћанство, — те постадоше хришћани, па нама, деци својој, хришћанство у аманет оставише. Али, кад би могли само сви по науци и захтевима хришћанства живети, како би се онда уверили, да је то истинита храна, што срце и дух опоравља! Но у томе многи греше, не управљају живот и мисли по хришћанској науци, нису добри и побожни хришћани, па да таки не би изгледали, за то износе и измишљају бапш ништаве изговоре као и Јудеји и незнабошци, што не примише хришћанства. За њихово правдање знамо и чули смо, али чиме се извињују хришћани, који не живе хришћански? Који своју веру делима поричу, који својим рђавим владањем срамоте себе и хришћанство?

Ми ћемо саслушати данас изговоре оних хришћана, што не проводе хришћански живот. Саслушаћемо их, да се о узроку њиховом уверимо и увидимо, да не може наћи никаква правдања за себе хришћанин, који неморално живи. Али хришћани, што не живе хришћански правдају се тиме и веле:

1) Хришћанство захтева сувише. 2) Човечја је природа слаба и немоћна. 4) Искушење и завођење на зло јест превелико.

Врло привидне извине. Испитаћемо их појединце, па ћемо се уверити, да ли заиста правдају нехришћанско живљење у хришћана.

I.

Ко је хришћанин, тај мора и живети као хришћанин. Јер шта значи хришћанин бити? То није ништа друго и не може ни бити, него: Верујем да је хришћанство истинита религија; да нас је Исус, божански посланик, научио, како управо треба Бога поштовати, да нам је усадио правилне назоре о достојанству, одређењу и дужностима човечјим и да нам је показао прави пут задовољства овде и блаженства на небу, и да никако друкчије не може нико Бога истинито поштовати, своје достојанство као човека схватити, и блаженство постићи. Ко то

не верује, тај није хришћанин и тај не би смео рећи, да је то. Али ко то верује, и хоће да је хришћанин, тај мора и живети као хришћанин, иначе би долазио са собом у највећу опреку, иначе је његово уверење са животом му у вечитој борби, иначе он ради бесмислено, као и онај, који знаде прави пут онамо, куд хоће да иде, али опет тражи и иде другим путем.

Ништа се не може у овом приговорити. Без обзира на ово правдају се они, што хришћански не живе, овако: Јест, хришћанство је божанско дело, оно показује прави пут к спасењу, његова је наука о вери истинита, а наука о моралу чиста, света и спасоносна; средства за врлину, која нам даје, јесу изванредна; али су му захтеви престоги, и претерани тако невино, узвишено, тако беспрекорно не може живети човек, као што изискује хришћанство.

Истина је, захтеви хришћанства јесу строги. Оно не осуђује само тешке грехе и пороке, неправду, блуд, браколомство, разбојништво, убијство и крађу, оно осуђује и саму потајну мржњу и гадне жеље и помисли. Ко се разгневи на брата свога, тај је већ убијца, ко погледа на жену са жељом, тај је учинио већ прељубу у срцу своме — вели Исус. Оно се не задовољава спољашњим чином, законитим делом, оно изискује и чистоту намере и узвишеност побуде. „Кад дакле дајеш милостињу, не труби пред собом, као што чине лицемјери по зборницама и улицама, да их хвале људи; што чини десница твоја да не зна левака твоја“ вели Спаситељ.

Захтеви хришћанства су заиста строги, али и неопходни за наше спасење. Не можемо добри и блажени постати, а да сз њих не држимо. Ко хоће једно мора и друго хтети; ко хоће да дели своје човечје достојанство, да буде поштеђен од прекора своје савести, да проводи живот радосно и задовољно и у будућем свету постане блаженим, тај мора и хришћански живети. Добра ствар, задовољство, врлина и блаженство не да се постићи без муке и борбе.

Захтеви хришћанства јесу строги, али не престоги. Бог познаје наше силе, и Спаситељ није више на нас метнуо, него што повети можемо. На против Он нас ослободи разних тегобних церемонија и не тражи ништа више од нас, него што захтева сам разум и савест. За то и

вели Спаситељ: „Јарам је мој благ, и време је моје лако“.

Захтеви хришћанства јесу строги, али сљедовати њима пада тешко само ономе, што у почетку много попушта и угађа својим чулним жељама, нагонима и страстима, па допусти да њиме са свим овладају. Ко се научи од ране младости, да не жели, што је неправедно и не чини, што не ваља и што је забрањено; ко одмах с почетка не угађа чулним и грешним уживањима; ко је пажљив и моли се; ко се из ране младости навикне на заповести Божије; ко се клони рђава друштва, левентовања и неумерености, томе ће бити са свим лако, да ојача своје моралне силе; гадне жеље ће устукнути и он ће најпосле моћи делати само лепо, племенито и узвишено; он ће се уживити и са свим навикнути на побожност и врлину. Заиста, ко не може то чинити, ко је рђаво одњегован и васпитан, ко се слепо предаје чулим уживањима, с места чини, што му срце зажели, ко још тражи прилике за неваљалство, ко рђавим друштвом, чулним надражењима само појачава склоност злу, у тога је чувственост тако необуздана, да ју не може разум укротити. Али у том не лежи кривица на хришћанству, — на закону Господњем, него у самом човеку.

Правдање, изговор: не могу живети хришћански, захтеви су хришћанства претерани, дакле не стоји. Што хришћанство тражи, неопходно је нужно за спасење. Што изискује хришћанство, није немогуће. Господ ништа не тражи што превзилази нашу моћ. Што хришћанство захтева, бива све лако и увек лакше, кад се из рана навикнемо, мислити и радити по Његовим захтевима.

Још се неки и овако изговарају и правдају: Човечија је природа слаба, она не може задовољити захтеве хришћанства.

II.

Јест, људска је природа слаба, покварена и на зло готова, то потврђује и само св. писмо. „Ја осећам у судовима својим други закон, што се противи закону духа мега“. Још увидеше незнабошки мудраци поквареност и немоћ људске природе и питају: откуд толиких грехова и порока, што свет пустоше? откуда поноситости и гордости због рођења и сталежа, кад сви знамо, да су људи у главном једнаки међусобно и да

даје праву вредност човеку само морална страна, врлина? Откуд у многих незаситљивих чежња за чашћу и богатством, кад је част дим а богатство прах? Откуд чудне појаве, да се многи људи противо доказаној истини и ову одбацују? Откуда долази то, да човек сазнаје шта је добро, цени га, одобрава закон, који му то чинити налаже, и такође признаје, да има слободу, да му стоји на вољи, то изабрати и чинити или не, па у тренутку, кад сазнаје и одобрава добро, ипак се склања злу и чини га, као да га гони каква невидљива и потајна сила. Откуда је то? Не доказује ли то моралну поквареност човека и његову природну слабост?

Ко ће порицати, љубезни моји, да је човек немоћан и да је склоњен злу већ од природе? Али ко ће и то порицати, да је човек без обзира на ову наслеђену и природну поквареност, већином сам крив овој својој немоћи? Овде опет важи оно, што сам већ рекао. Слаб је само онај, који хоће да је така, који се плаши труда, муке и борбе, који ради од младости само оно, што му годи, и који мисли само на то, како ће да задовољи своје страсти. Поред све природне покварености и немоћи, има човек још доста моралне снаге, коју кад би употребио, био би доста снажан. Ко обично жели, тај и може бити добар, може хришћански живети. Не износи ли нам историја истинитог моралног јунаштва? Зар не беше људи, што радије све жртвоваху и подносише пре, него што би учинили што год против истине и правде и свете дужности своје? И зар нема још таквих људи? Људи, који се тако усавршише, да им уђе у крв само добро чинити? Који не лажу ни varaју, не гњеве се и чистотом се одликују, што живе сред поквареног света мирно, побожно, праведно и с пуно врлина. Хришћанство даје човеку сва помоћна средста за побожан и добродетелан живот. Оно га тачно упућују, шта је праведно, а шта неправедно, шта да чини и чега да се клони. Оно му представља светињу дужности и срамоту греха. Оно му вели, да се Богштује само врлином, правдом и поштењем. Оно га учи, да је Бог отац свију људи, и да је дао човеку из љубави према својој деци заповеди, јер само тако, ако их се придржава, може бити срећан. Оно му открива будућност и даје му да угледа у побожном животу небеску награду, а у грешном

паклену казну. Указује му у Христу савршено човечанство, највиши узор врлине, и даје му да саслуша благи и љупки глас Спаситељев: „Пођите за мном, ко иде за мном, не иде по тами. Ја сам видело свету. Научите се од мене, јер сам кротак и смирен срцем. Узмите на се мој јарам, и навићете покој душама својим“. Оно га уверава о божанској помоћи у добру и сме на њега увек сигурно рачунати и наду полагати, — већ не могу све да изређам, ко хришћанство знаде, тај у једно осећа, како силно делује на њега, како оно немоћ ојачава, како снажи своје следбенике и како је празан и ништав изговор: „Ја сам немоћан, па не могу живети хришћански“.

Уз природну слабост за правдање свом неморалног живота; наводе још искушење од стране света, које наводи човека на грех.

Ш.

Кушање на зло, навођење на грех у свету је превелико; човек му не може одолети. То је трећи изговор, чиме се служе они, што неморални живот проводе.

Природна склоност злу, јача се још већма рђавим примером у свету, то је ствар што се не да порећи. Може се видети и наћи, како људи својим животом и наговарањем, сад обећањем, сад претњом хоће да нас уплету међу сачеснике својих грехова. То се све види и чује, и ко не зна како је то опасно за нашу врлину? Ко не зна, како се не могу многи да избаве из ове опасности, него подлежу утицају рђава примера и завођења?

Али, не износи ли нам свет и примере разних врлина? Кад ти видиш свуда све што је хрђаво, али зар не видиш добра на људима свих сталежа? Зар не познајеш ни једног владара, што је прави отац својим поданицима, зар не знаш за побожне старце, савесне људе и жене, невинне младиће и девојке и на свако добро готову децу? Кад чујеш, како се говори о уживању и страстима, како се религија, врлина и невиност подсмева, зар не чујеш, како се религија и морал, чистота и невиност препоручују, и то од таквих људи, што те љубе, што се само

за праву срећу твоју брину од својих родитеља, учитеља, свештеника и од најбољих и најплеменитијих у народу? Кад се трудиш да познаш људе, што чине све могуће, да узбуде твоју чувственост, да светлост помраче, што је у теби и да убију племените осећаје срца твога, за што нећеш да познаш и оне људе, што противно раде, што те упућују на врлину, што ти показују врлину, као пут миру и задовољству и што ти на путу врлине предњаче? Па и кад тога не би било, на кога те упозоруже св. јеванђеље? И кога треба да слушам по својој савести, да ли свет или свој разум?

Ко се не да завести, тај неће ни залутати. Он се клони рђава друштва, што је опасно за његову врлину, а против оних, од којих није се у стању уклонити, оружја се мудрог обавише. Он погледа на оне, што се сачуваће сред света од светских порока. Он вели себи, да га Бог не упућује на оно, што чини други, него што савест и хришћанство захтева. Он гледа и мотри, каква ће бити на крају награда и излаз заводника и заведенога. — И сад ми реците, љубезни моји, да ли заиста може оправдати хришћанин таким изговорима свој нехришћански и грешни живот? вреди ли така изговор пред савешћу? И да ли ће вредити пред Богом тим најправеднијим судијом? Не обмањујте се! Јудеји одбацнише позив на велики обед и не примише хришћанства, презреше Спаситеља и Његову науку, и бијаху за то осетљиво кажњени. Тако ће бити и с хришћанима, који свој грешни живот правдају ништавим разлозима. За такве неће казна изостати. Зло се само собом казни. У души грешника нема мира, а спољашња срећа му је само привидна. За увек остаје истина што вели св. писмо: „Невоља и туга на сваку душу човека, који чини зло“ (Рим. 2, 9) и „грех је пропаст за људе“. Амин.

У Земљу месеца августа.

С немачког превео
Симеон Аранички,
протопр. капелан.

СТАРЗАВЕТНИ ПРАЗНИК ПАСХЕ.

Од М. Гуљаева, с руског од Ст. Р. Илкића, учитеља.

Пуне четири стотине година после смрти Јосифове страдаху Јевреји у Египту. На по- | слетку дође време, да се испуни обећање, које је Бог дао Аврааму, — да се изведе народ је-

врејски у земљу хананску, у земљу у којој тече мед и млеко, — и Бог изабра Мојсеја, човека, који беше васпитан у двору цара египћанског, да избави народ свој. После смрти цареве, од којег је Мојсеј побегао у земљу Мадијамску, бојећи се казне што је убио једног египћанина, појави се он смело својој браћи у Египту и различним знацима и чудесима увери их, да је он посланик Божији и по том са својим братом Ароном оде пред Фараона и затражи од овога, да отпусти народ у пустињу, ради светковања празника. Цар му одговори: не кѣмъ Господа, и Израиља не ѡиѡдъ (Ис. 5. 1. 2.); а међу тим желећи, да велики број јевреја остане у земљи и тумачећи да они желе из земље с тога отићи, што ту беспосличаре и лењују, нареди, да им се намеће што више послова и рада. Мојсеј је узалуд претио казнама; док год казне трајаху, Фараон обећаваше, да ће народ отпустити, а чим оне престајаху он се још већма гњевнио и смишљао све грозније освете, да га намучи. Девет страшних казна извршило се над царем и царством египћанским, али Фараон ипак не хтеде увидети, да се вољи Божијој не може противити.

На послетку објави Господ Мојсеју, да ће послати на Египат, због Фараоновог упорства, још једну, и то најстрашнију казну. Казна та бејаше помор првенца египћанских, по коме за једну ноћ изгибоше сви првенци у Египту, почевши од првенца царовог па до првенца најмање животиње. После ове казне имало је доћи избављење јевреја, те је због тога Господ наредио Мојсеју, да их спреми за излазак из Египта.

Сремање за полазак састојало се у приношењу извесне жртве Богу, са којом бејаху у свези и неки, до тада још непознати, обреди. Жртву је ту сам Господ назвао **пасхом**, што значи *пролаз*. Ова је жртва с тога тако названа, што су јевреји, који су њу јели, сачувани били од руке ангела, која је морила првенце египћанске; ангел је *пролазио* поред станова јеврејских не вређајући њихове првенце; — иста жртва бејаше уједно и храна јеврејима пред поласком из Египта.

Да би се јевреји вечито сећали овог чудног избављења, заповедио им је Господ, да сваке године држе Пасху на исти начин, са истим обредима и у исти дан, у који она бејаше први

пут. Пасха је имала подсећати јевреје на велику милост Божију — избављење из Египта; али она је уједно и предзнаменовала, предсказивала другу много већу милост Божију, коју је Господ после хиљаду и по година учинио роду људском, избавивши га својом смрћу од ропства греху и ђаволу.

Опис празника Пасхе сачувао се делимично у св. Библији, а делимично у каснијим списима јудејских равина. У св. Библији, изложена су правила, по којима се имао светковати овај празник, а на неким местима је описано и како се светковала Пасха у различита времена; у равинским списима налазе се иста та правила, само много више проширена са додатцима нових правила и подробицима тумачењем истих.

Прегледајући Божија наређења гледе празника Пасхе, која се налазе у књизи Исхода гл. 12. и срањујући иста наређења са другим местима, која се налазе у истој књизи и у осталим књигама Мојсејевим, у којима се о Пасхи говори, видићемо, да се нека од њих односе специјално на Пасху египћанску, друга пак на Пасху потоњих времена и, на послетку, трећа заједно и на једну и на другу.

Ево како заповедаше Господ Бог Мојсеју, и како Мојсеј предаде те заповеди старцима израиљевим:

1. За успомену дивног и великог избављења синова израиљских од тешког ропства египћанског, *овај мјесец*, у који се збило избављење и који по пређашњем бројању јеврејском бејаше седми, нека буде *клиц* начало мѣсѡци, перкми кѡдѣтъ къ мѣсѡцѣхъ мѣта (Исх. 12. 2).

2. У десети дан овога месеца, сваки домаћин дужан бејаше, за своју кућу изабрати *јагне* (овча) и чувати га одељено од других оваца до 14.-тога дана истога месеца. (Исх. 12. 3).

3. *Јагне* то, имало је бити непорочно, мушкога пола и једногодишње (ст. 5).

4. У 14. дан реченога месеца *къ кѣмѡд*, имало се клати *јагне* пасхално, (ст. 6).

5. Затим требало га је испећи на великој ватри, у целости не секући ни један уд од тела (ст. 9).

6. Месо од пасхалнога *јагњета*, имало се јести ноћу 14. дана, са бесквасним хљебовима и горким травама, за успомену невоља и мука, које трпеше јевреји у Египту.

7. Право, да једу Пасху, имаћу само јудеји и странци, који пређоше у јудејство и обрзани (ст. 43—45. 48. 49).

Остатке од јагњета пасхалног, као и у опште од свију осталих жртава, изузимајући жртве, које су се приносиле при полагању завета и оних жртава, које су се произвољно приносиле, не бијаше слободно остављати до јутра, него их дужни бијашу сажећи (ст. 10).

9. Особито забрањено бејаше дробити кости јагњета пасхалног (ст. 10. 46).

10. Ако у једној породици не бијаше онолико чланова, колико треба да би могли појести цело јагње пасхално, та се породица имала удружити са другом породицом, у којој такође бијаше мало чланова. На тај начин удруживаху се и сиромашне породице, које не могоше свака засебно спремити јагње пасхално (ст. 4).

11. Почињући од вечера пасхалног, па даље у току од седам дана, сви јевреји дужни бијашу јести бесквасне хљебове, и сви тих 7 дана сматраху се за празничне дане, али само у први и седми дан забрањен бијаше рад, изузев спремања хране (ст. 15.—20. лев. 23. 6—8. Числ 28. 17.—25. второз. 16. 3).

12. У 14. дан седмога мјесеца, имало се уништити све квасно, што се у кући налазило (Исх. 12. 15).

13. Нарушењу ма којег од од ових закона гледе празновања Пасхе, претило се стрижном и грозном казном: „погибнетъ дѣша та ѿ Израила“ (Исх. 12. 15. Числ. 9. 13).

14. И ѿдѣтъ клячъ днь нй къ паматъ, и празничте мой празничте Господѣ ко кѣа роды кашѣ законноу кѣчно празничте его. (Исх. 12. 14).

15. И ѿдѣтъ, егда возглаголетъ клячъ гынокѣ кашѣ: что естъ ѿдѣтѣ нй; И рцѣте нлчъ: жртѣа пѣхѣ ѿа Господѣ, иже покри доли гынокѣ Инлкихъ ко Египтѣ, егда поби Египтяны, доли же наша изьвѣи. (ст. 26. 27).

У ових петнаест тачака, наведене су установе, које се у опште на Пасху односе. Осим ових има још три тачке, које се односе искључиво на прву Пасху, која је у Египту одржана.

1). Пошто је пасхално јагње заклано било, имала су се пошкрупити врата кућна његовом крвљу, и то неизоставно врата на свакој кући у којој је Пасха свршавана. Та крв бијаше спасоносно знамење, да је иста кућа ослобођена

од руке анђела, који побијаше првенце египћанске. (Исх. 12. 7. 13).

2. Пасху дужни бијашу јести сви обрзани јудеји (ст. 36).

3). Они који су јели Пасху у Египту, морали су је јести спремни са свим за пут, да пођу из Египта, и због тога дужни су је били јести опасани и обувени, са палицама у рукама и поред тога хитно, не излазећи целе ноћи из те куће, у којој је држана Пасха (ст. 11. 12).

Напослетку, посљедњи део пасхалних закона сачињавају они закони, које је Бог дао после прве две Пасхе, те потоме који се односе на Пасху потоњих времена.

1). Клати и јести Пасху допуштено бијаше само у ономе граду, у коме се налази место ради служења Господу Богу, те су по томе они, који су хтели светковати Пасху, морали раније доћи у оно место, које је Господ себи изабрао. (Втор. 16. 5. 6).

2). Они који по закону не бејашу чисти (числ. 19. 11—22). лишени су од кушања Пасхе, даљни пут могоше послужити за извину онима, који би се закаснили на светковање Пасхе.

3). Али да се не би ни први ни други лишили светковања Пасхе, бијаше им дозвољено да могу светковати другу Пасху и то у идућем месецу 14 дана, и по свима законима, који се односе на Пасху првога месеца. (Числ. 9. 6—12).

4). Пошто заузеше земљу обећану, имала се у други дан празника бесквасних хљебова приносити жртва од првих плодова земаљских (у оним крајевима у то доба почиње жетва), и од тога се дана започињало бројења времена до педесетнице (7 недења). (Лев. 23. 10. 11. Числ. 26. 26 Второз. 16. 9. 10).

У току свих 7 дана, док трајаше празник бесквасних хљебова, осим редовних јутарњих и вечерњих жртава, морале су се приносити засебне жртве, које су се састојале од 2 теоца са 3 десетине *ефе* пшеничнога брашна, на свако теле, исто брашно морало је помешано бити са уљем; од једнога овна 2 десетине *ефе* брашна, 7 јагањаца са једном десетином *ефе* брашна на свакога, и, једнога јарца на жртву за грех. Ово се приносило на жртву спаљивањем. (Числ. 28. 17. 31)

Ето то је кратак извод свих уставова, које се односе на Пасху, и које су изложене на разним местима у четири књиге Мојсејеве. Само

се по себи види, да је у њима изложено само оно, што сачињава праву битност празновања Пасхе; остале пак установе, које су попуњавале свечаност тих дана, или су остављене на вољу побожним осећањима свакога израиљћанина, или их је, као што равини тврде, Мојсеј усмено предао старешинама и главарима народним, које се по предању сачувало до последњих времена, у која је постојао храм и у која се светковала законита Пасха.

Неможемо са свим одбацити мишљења равинска, који веле, да су обреди пасхални дошли по предању из доба Мојсејевог, али такође не можемо ни то одрицати, да су многи обреди уведени у каснија времена, усљед развијенијих појмова народа јеврејског и усљед различитих околности, у којима се он налазио.

После Пасхе која је држана у Египту, у св. Писму спомиње се светковање Пасхе само пет пута, без сумње не зато, као да се у том периоду времена Пасха само пет пута светковала, него због тога, што су тих пет светковања Пасхе, усљед различитих узрока, особиту важност имали.

Тако се први пут спомиње Пасха у књизи Бројева. (Числ. 9. 1—5). На годину дана после установљења Пасхе, заповедио је Бог, да се има она светковати у пустињи синајској, по свима законима њеним. Ова пасха је с тога знаменита, што бијаше повод, да се установи светковање друге Пасхе, зарад оних, који не могаху у првој учествовати.

Други пут се спомиње Пасха у књизи Исуса Навина (5. 10). Ово бијаше прва Пасха у земљи обећаној; приликом светковања ове Пасхе први пут је испуњен закон принашања жртве од првих земаљских продова. О овој као и оној предходећој Пасхи, у Св. Писму се врло кратко говори: *иоткориша њинок Иллекъ пасхъ къ четвртыйнаидатъ днь мѣца отъ кенра на западѣ, на поли Ирихониколѣ И ѣдоша ѿ пшници зелии оньм опрѣнокъ и ноклм. Къ той днь прѣта мана...* Врло је опширно описана она Пасха, која је држана за доба Језекије. (2. Парал. 30. 1—27). Овај празник је с тога знаменит, што је том приликом сав народ светковао другу Пасху, а због тога, што за прву не бијашу спремни ни свештеници ни народ. Прва брига побожнога Језекије, чим је заузео престо, бијаше та, да очисти храм Господњи од

идолске нечистоте, којом га његови предшаственици оскрнавише. 16.-тога дана првога месеца, после многогодишњег идолопоклонства, први пут бијашу принесене жртве правој и истинитој Богу. Али како у та доба бијаше већ прошло време, у које се имала светковати прва Пасха, то Језекија саветујући се са старјешинама и левитима нареди, да се има светковати друга Пасха, и ради тога, разашље посланицу по целом јудејском и израиљском царству, у којој позиваше јудеје да оставе идолопоклонство, те да дођу у Јерусалим ради светковања Пасхе по закону Мојсијевом. Силан се народ бијаше искупно на царев позив у Јерусалим, сви се радоваху и с нестрпљењем ичекиваху час, када ће се приступити давно не одржаној и давно невиђеној свечаности. Свештеници и левити се поново очистиху по закону и 14.-тога дана другога месеца светковала се Пасха. Али се не моглоше сви очистити, који дођоше и ма да је по закону нечистима забрањено јести Пасху, — на молитву Језекијину, и због тога што народ јако бијаше одушевљен за свековање овог великог празника, Бог је опростио ово нарушење закона. Седам дана трајаше празник бесквасних хлебова поред обичних жртава, које се у те дане имађаху принашати за спасење. По свршетку празника бесквасних хлебова, Језекија продужи светковање још са седам дана и за ову светковину осим многих животиња, које се на жртву принашаху, даде цар још многе животиње, да их народ веселећи се поједи. Народ се у весељу разишао кућама са овога празника; али јевреји на брзо опет забравиху правога Бога и почеше служити туђе богове и опет више него 70 година не видеше празника, посвећених Богу истинитој.

На послетку Језекијин праунук Јосија, у осамнаестој години својега царовања, нареди, да се сав народ скупи у Јерусалим ради празновања Пасхе. У храму се поново разлагаху песме пасхалне; свештеници и левити 14. дана првога мјесеца до мркле ноћи пребиваху у храму спремајући по закону јагањце пасхалне и приносећи друге жртве, које бијашу у свези са овим празником. И *иоткориша њинок Иллекъ, иже оскрѣтени кахъ, пасхъ ко крѣмъ то и праздникъ опрѣноккъ ѣдмъ днь. И не кытѣ пасхѣ подокныма той ко Или отъ днь Слѣдѣна пророка, ѣ ки*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

царі: Ілїки не сотвориши Пасхи, иже сотвори Іоїл и кащеницы и лкиты и кык 18 да и Іилъ, иже окрѣтихъ выити и окитающїи ко Іерусалимѣ. (2. Парал. 20, 1—8. св. Царств. 23, 21, 2 јездр. 1, 1—22).

Напоследку последњи пут се говори о оној Пасхи (1. Јездр. 17, 19—22), која је светкована после повратка из ропства вавилонскога а после зидања другога храма, у 6.-тој години Даријевог царавања.

У свима овим повестима не неизлазимо на опис, како је текло баш само Светковање Пасхе. Свештени се писци задовољавали самом напоменом, да се Пасха светковала по законѣ ел и по зѣтакѣ ел, икоже покѣлѣ Господа Мойсею, тако сотвориши инокѣ Ілїкѣ по запокѣди Мойсеа челоуѣка Божїа (2 Парал. 30, 16). икоже пиано къ книзѣ закона Мойсеа (35. 12). и само при описивању Пасхе која је држана за цара Језекије, спомиње се, као врло важна промена пређашњих обичаја, то, да није сам народ него да су левити клали јагањце и крв њихову додавали свештеницима, да њоме кропе олтар, чиме бијаше замењено кроплење врата кућних, о Пасхи која је свршена у Египту. Узрок ове промене бијаше тај, што народ није био очишћен од скорашњег идолопоклонства и врло је вероватно, да је овај обичај, по коме су левити клали јагањце, остао за увек, као њихова принадлежност. При описивању Пасхе која се светковала за цара Јосије говори се, да су левити дерали кожу са јагањаца а свештеници су проливали крв; у опису Пасхе при другоге храму, говори се за свештенике и левите, да они пожрша Пасху.

Светковање Пасхе спомиње се неколико пута у св. Писму новог завјета, од куда је јасно, да се у последњим годинама битисања храма јерусалимског, редовно сваке године светковала Пасха, док је међутим пре ропства вавилонског од светковања једне Пасхе до светковања друге, био размак по неколико година.

У последње доба опстанка храмовог, када јудеји већ расејани бијашу, не само по целој Азији, него и по Грчкој и по Египту, они који хтедоше светковати Пасху, дужни бијашу раније долазити у Јерусалим, усљед чега је синедрион — који је састављао календаре — сваке године редовно извештавао све јевреје, када наступа доба новог мјесеца и у који дан пада који празник, да се нико, од оних који хтедоше доћи на светковину, неби закаснио усљед незнања.

Они који су врло далеко живили, нису били строго обвезани долазити на празник Пасхе, и равини су били одредили, да је одстојање 15 миља од Јерусалима, већ таква даљина, из које верни не морају долазити на празник. Они пак који су хтели празновати празник у Јерусалиму, нису смели касније доћи од подна 14. дана, а то због тога, што су се у то доба већ започињале нужне припреме за сам празник.

Јудеји који се чврсто придржаваху отачкога закона, држаху се старог обичаја, по коме су тај дан отпуштали на слободу по једнога роба, за спомен ослобођења свога из Египта; стално се пак овај обичај вршио на преступницима, од којих су на дан Пасхе, а на жељу и и по избору народа, по једнога отпуштали из тамнице на слободу.

Становници јерусалимски светковали су празник у својим кућама и у своје породичноме кругу; дошљаци су пак сачињавали дружине, које су се звале *сродства* или као што их Јосиф назива *братства*, у којима је морало бити онолико чланова, колико је потребно да се цело јагње може појести; изрично је пак заповеђено било, да у овим братствима несме бити мање од 10, а више од 20 особа. Свако братство бирало је себи из своје средине, поглавара или родитеља, који је одржавао поредак, читао устављене молитве и тумачио значење празника.

(Свршиће се).

ВЕЛИКОПОСНЕ И ВАСКРШЊЕ СВЕЧАНОСТИ У ЈЕРУСАЛИМУ.

(Наставак).

Сутра дан, у недељу Православља, у 6 часова изјутра, доведоше Патријарха уз звоњење звона, оним истим редом као и јуче, а пред црк-

вом дочекала га је војска. После пола часа отпоче Патријарх свечану литургију у Воскресенском храму са шест архијереја и 25 свештеника.

Литургија се свршила у 10 часова. После литургије пође свечана литија. Напред су ишли каваси, за њима осам барјака од мушеме, за њима кртови и рипиде, за овима педесет свештеника разних чинова, за овима архијереји, а на челу целе литије Патријарх. Пред патријархом ишла су два ђакона и кадили га, а пред њима носио се крет Патријархов и свећа. Један је монах ишао и кропи непрестано ружичном водом. Одежде су биле на свима од једне материје, од црвено-шарене свилене материје. Патријарх је био у окруту од црвене кадифе, све везено сувим златом, а тако и архијереји. Почев од патријарха, па до последњег свештеника, сваки је носио икону, јер је ова литија у спомен установљења иконопоштовања. За патријархом ношен је, иза самих његових леђа, један барјак, а за њим су ишли у парадној униформи грчки и руски консули и народ. Турска војска стајала је у два шпалира куд год је литија имала проћи, и штитила је од потиска народњег. Пошав тако дакле, обиђоше око „Кувуклије“ два пута, па трећи пут продужише литију и око Воскресенског храма.

Сва се ова церемонија сврши у 11^{1/2} часова. Патријарха су испратили истим поретком као су га и допратили, а с њиме одоше његовом двору и консули.

Друге недеље поста није било службе у Воскресенском храму, јер католицима беше Васкрс, па су они служили свечану службу пред „кувуклијом“. Патријарх је тада служио у „Гортаја во град Јудов“ и осветио једну руску цркву. То је место близу Јерусалима.

У суботу, друге недеље поста, у очи крстопоклоне недеље, допратише Патријарха са истим свечаностима као и пређе, и било је свечано вечерње као и у очи недеље православља. Одежде су биле од зелене свиле са утканим свиленим цветовима.

Сутра дан, у недељу крстопоклону, у 6 часова јутру, допратише свечано Патријарха као и пре, и отпоче литургију на Гробу Христовом са два архијереа и четири свештеника, јер је тескобно. Патријарх и архијереји били су у црвеним кадифеним, златом везеним одежама, а свештенство у јучерањим зеленим.

После литургије, пошла је литија оним истим редом као и недеље Православља. Патри-

јарх је носио на глави усправљен крет од часнога дрва, који сав са стопицом, бриљантима и скупоценим камењем искићен тако, да од њега, као сунчани зраци, трепере зраке. И тако су обишли два пута око „Кувуклије“ а трећи пут и око храма Воскресенског. Свечаности овој присутни су били и консули. Сва се ова церемонија свршила у 11^{1/2} часова. Турска је војска одржавала ред и Патријарх је отпратен свечано, као и пре.

Тог дана после подне, опет дође Патријарх свечано на вечерње. Ректор Семинарије, архијакон Фотије, говораше беседу на грчком језику. После вечерња, отпратише Патријарха свечано.

У четвртак ове недеље 24. марта у 4 часа по по дне, умре руски архимандрит Антонин, началник руске духовне мисије у Палестини.

У четак, 25. марта, на Благовести, Патријарх је служио у Гетсиманији, у храму Успенија Богородице, на гробу Божје мајке.

Храм успенија Богородице, то је подземна црква подигнута над Гробом Богородице. Она се скоро и не види над земљом. Кад не би улаз у њу мало скретао на себе пажњу, нико не би ни знао да је ту каква зграда. У ту се цркву улази низ 50 широких степеница. Силазећи низа степенице, на десној страни има као капелица, где леже гробови Јоакима и Ане, и они служе за престо кад се ту служи, а с леве капелица, где је гроб Обручника Јосифа, који такође служи за престо при служби. Сишав са степеница, долазиш у храм у облику крета. На источној страни у томе храму налази се мала „Кувуклија“ у којој је Гроб Богомајке. И ова је „Кувуклија“ лепо украшена и ту служе прво Православни у јутру рано, па онда Ермени и Католици.

На „Кувуклији“ Гроба Богородичиног, имају двоја веома ниска врата, на једна се улази а на друга излази. Гроб служи за Престо, а проскомидија је изван Кувуклије.

Дакле, ту је на Благовести служио Патријарх свечану литургију, а ту служи свагда и на све остале Богородичне празнике.

После подне, на Благовести, у 2 часа дође Патријарх са свима архијерејима и свим духовенством Јерусалимским и семинаристима у „Руску Постројку“, у цркву, на опело архимандрита Антонима. Народа је било разне вероисповести преко 8—9 хиљада. Покојник је био обучен у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS
 обично одјело и архимандритску мантију, а на глави је имао панакамилакку. Није био увијен, по обичају и правилу. Опело је било на грчком језику, монашко. На опелу је говорио надгробно слово ректор грчке јерусалимске семинарије, на грчком језику и веома лепо изнео заслуге покојника. За њим је говорио професор Казанске Духовне Академије, г. Трновски, који је био дошао као поклоник у Јерусалим.

Четврте недеље вел. поста бијаше велика свечаност Ерменска, за то у Воскресенском храму није било тога дана литургије. Ерменски Патријарх служио је на Гробу Христовом.

Православни Патријарх служио је тог дана и носио литију око цркве у крстовом манастиру, недалеко од Јерусалима. Тај је манастир подигнут на месту, где је израсло трисоставно дрво кедр, певка и кипарис, од кога је начињен крст.

У среду ове четврте недеље, у 4 часа по подне дође Патријарх на бдење, Великог канона, у Воскресни храм, без велике параде, али га опет прати духовенство, облачи му се на извесном месту мантија, иде у Кувуклију и ту бива као и пре. Бдење се отпоче обичним редом. Прву песму појао је сам Патријарх из свога стола са левом певницом. Бдење се свршило у 6 часова у вече. Ово је бдење учињено у ово време због поклоника, а у Патријаршеској цркви било је бдење ноћу у присуству Патријарха.

У петак ове недеље било је исто тако бдење „Похвала Богородици“ — Акатист.

Недеље пете цветне, дође Патријарх без велике параде и служаше у Воскресном храму, на Гробу — пред Кувуклијом службау Католици: а Копти, Абисинци, Ермени и Сирјани, у својим црквама. Кад се ово овако деси, те сви служе у једно исто време, онда бива право „смешаније језика, само се чује јек од оног огромног здања, а кад још и католици ударе у оргуље, онда ни узми, ни остави, него прави вахар у свилајначкој Бојачи. Ко је био кад год у Свилајнцу на вахару, може соби то лепо и јасно представити. Е, али, што је рекла царица Катарица, „неш худа без бодра,“ тако и ово сметеније језика има и своје добре стране, а на име: што тада можеш видети службе свих хришћанских вероисповести и њине разлике. Католици, већ као што је познато, прекрасно поју, особито што су појали њине велике недеље, а и Ермени при-

јатно поју, но Копти, Абисинци и Сирјани, да бегаш у свет.

На вечерње тог истог дана, на место Патријарха, дође један владика. И њега тако исто спроводе и дочекују, као и Патријарха кад долази без велике церемоније. И на овом свечаном вечерњу говори један беседу на грчком језику.

У воскресеном храму, Патријарски трон је на десној страни до певнице а према њему, до леве певнице, владичански. За то кад дође овако да служи место Патријарха какав владика, он онда стоји у том трону обучен у мантију.

У петак ове пете недеље, беше велика религиозна турска свечаност. Ове свечаности по другим местима код њих не бива. Та свечаност због испраћења њиних хаџија на гроб Мојсеов. Из библије ми знамо, да је Мојсеј умро с оне стране Јордана, не ушав у обећану земљу. Међу тим Турци обележавају гроб Мојсеов с ове стране Јордана, на месту где је био манастир св. Евимија, и његов гроб сматрају за Мојсеов.

Тог дана, на цветни петак, било је бдење на Јелеонској Гори, на Вознесења Христовог гдеје и стопа Његова отиснута на камену. Бдења је трајало до пола ноћи и тада се окренула литија од места Вознесења и пошла у Малу Галилеју, која је у истој гори, не далеко од места Вознесења. На бдењу су били скоро сви поклонници, који су за запаљеним свећама пратили ову литију. Како је Јелеонска гора према Јерусалиму, који је такође на вису и одваја их само Кедронски поток — његова долина, то је милина било гледати ову ноћну литију. Лепоте њене није се могао човек нагледати. После учињене молитве у црквици мале Галилеје, литија се вратила на место Вознесења.

Сутра дан, на Лазареву Суботу, била је архијерејска литургија на месту Вознесења под, ведрим небом, јер ту нема цркве, само је остала зидина од цркве, што је на том мјесту направила царица Јелена; и то се све налази сада у турским рукама, па за што православни служе на том месту на Лазареву Суботу, Спасов-дан и Преображење, плаћа се одсеком годишње. Тако плаћају и друге хришћанске вероисповести. После литургије, архијереј, свештенство и народ отишли су у манастир иза села Витаније, који је подигнут на месту, где су Христа сусреле Лазареве сестре: Марта и Марија, кад је пошао да воскресне

Лазара. Ту се архијереј обуче у мантију, епитрахил и омофор и свештенство по обичају и отпочну литију. Код камена на коме је седио Христос кад су Га свете сестре сусреле, учинише обичну ектенију и архијереј очита дневно Еванђеље од Јов. зачало 39, до места Д. 34 стиха: *гдје положисте јего? Глаголаша Ему: Господи! ириди и вижд.* И онда се крете литија гробу

Лазаревом у село Витанију, испод Јелеонске горе, које далеко од манастира на четврт часа хода. Дошав у село, архијереј и духовенство уђоше у доста дубоку поштеру, где је гроб Лазарев, и ту учинише молбан, па онда архијереј продужи читање Еванђеља од места, где је био стао. За тим се сва свечаност та сврши.

[Наставиће се].

ОДГОВОР НА ПИТАЊЕ ИЗ ПАСТИРСЕ ПРАКСЕ.

„У мом протопрезвитерату већином свештеници читају неке молитве и шкропе водицом младу невјесту, када послје вјечања, први пут у цркву дође. Има ли икакав обред о томе у којој књизи, јер свештеници кажу, да има у Требнику Петра Могиле?“

Ово смо питање добили од једног протопрезвитерата срп. православне А. Е. М. босанске, са позивом, да на њега одговоримо.

Прије него што то учинимо, потребно је, да разгледамо и неке друге околности.

Св. апостол Павле вели у првој посланици Коринћанима: *„Жена треба да има власти на глави.“*¹⁾ Покривало, дакле на глави жене, знак је власти мужевљеве над њом и доказ њезине скромности. Но ваља и то знати, да се реминисценција, о којој говоримо, односи само на жене удате. Дјевојке су ишле открите главе²⁾. То значи и ријеч *пυβερε* — *покриши главу, удати се, па и* — *ἡρώβη* = *млада невјеста са покришом главом.*

Брачно покривало на глави младе невјесте, звало се и *свештеничким покривалом* (*velumine sacerdotali*). То је за то, што покривање главе невјестине, од случаја до случаја, бијаше дужност *свештеникова*³⁾.

Па као што ниједно чинодјествије свештеничко, тако ни ово, није смјело да остане без молитве. Већ у древним грчким „Молитвословима“ сретамо молитву: *„Σύχη ἐπὶ τὸ ἄναδη σασθαί κεφαλήν γυναῖκα“*,⁴⁾ и кад загледамо мало даље, увјериће нас сами споменици, да је молитва „еже одкѣтѣ главѣ жене“ и молитва „вести невѣстѣ въ церковь“ **једна**⁵⁾.

Са овога мјеста неће бити тешко да горње читање правилно ријешимо.

У Требнику *Петра Могиле* има:

*„Молитва первобрачној невѣстѣ, хотѣщей ввестисѣ по брацѣ въ церковь и приѣти благословеніе первомѣ покровенію главѣ“*⁶⁾.

Ове ријечи садрже *име* и *цѣљ* свештенодјества, а *поредок* је овакав:

„Бѣстѣно же вѣди ако не всюдѣ сви обичаи содежитсѣ, но точію въ нѣкѣихъ церквахъ, тѣмъ же вѣо каждо церковь во всемъ свой древній да содежитъ обичаи.“

Пришедши же новобрачнаѣ невѣста къ церкви, станетъ, вѣнѣ дверей предъ церквію. Иерей же ставъ въ дверяхъ церковныхъ одѣланъ въ епитрахиль и фелонз, глаголетъ къ ней: *Бниди чадо дворы Господна и всакимъ благоговѣніемъ и страхомъ Божинимъ посашай всегда*

⁴⁾ *Goar: Συχη*. pag.

⁵⁾ *А Динтревкѣй: Бослѣж. къ рѣс. цр. къ XVI. в, стр. 384.*

⁶⁾ *К. Николѣкин, II глѣж. рѣс. цр. кнѣш. къ прѣж. печт. когол. кѣ. стр. 368.*

¹⁾ 11, 10.

²⁾ *Терцилијан: De vel. virg. cap. 13.*

³⁾ *Св. Амросије: Epist. ad Vigil.*

церковъ его, ако да пріемиши от него милостъ и благодатъ пред нимъ обратиши въ имя Отца и Сына и Св. Духа, аминь.

И авіе входитъ Іерей въ церковъ и по немъ невѣста съ своимъ дръги, ставъ же Іерей въ церковнихъ дверехъ невѣста предъ нимъ въ паперти, начинаетъ обычно: Благословен Бог нашъ: Трислатое: Отче нашъ: Иже твое естъ царство: Господи помилуй (12 разъ): Слава и нынѣ: Приидите поклонимся (трижды) и псаломъ 66.

Боже щедріи ны, и благослови ны, просвѣти лице твое на ны и помилуй ны. Познати на земли пѣтъ твой въ всѣхъ языцѣхъ спасеніе твое. Да исповѣдаются тебѣ людіе Боже, да исповѣдаются тебѣ людіе вси. Да возвеселятся и да возрадуются языци, яко сѣднати людемъ правотою и языки на земли наставиши. Да исповѣдаются тебѣ людіе Боже, да исповѣдаются тебѣ людіе вси. Земля даде плодъ свой, благослови ны, Боже, Боже, нашъ. Благослови ны Боже: и да збожтса его вси конци земли. И посемъ стіхи сіи отъ псалма 5-го. Глаголы мои видши Господи, раздумай званіе мое. Бонни гласъ моленіа моего, Царю мой и Боже мой, яко къ тебѣ помолюся Господи. Завтра слыши гласъ мой. Завтра предстанѣ ти и взриши мѧ. Изъ же въ милость твою, кинѣ въ домъ твой: поклонюся къ храму святому твоему въ страхъ твой. Господи настави мѧ правдою твою, врагъ моихъ ради, исправи пред тобою пѣтъ мой.

Авіе глаголетъ молитвѣ сію, под невѣстою преклоншею главѣ, рекъ: Господѣ помолимся, и пѣвемъ: Господи помилуй.

Боже, Боже нашъ въ пророцѣхъ глаголавый и предвозвѣстивый просвѣщеніе разума твоего быти въ послѣднихъ рады всѣмъ языкомъ. Не хотай никоимъ же отъ созданныхъ тобою человекъмъ безъ причастіа быти твоего

спасеніа, законы положилъ еси съсѣдомъ твоимъ избраннымъ апостоломъ Павломъ, въ вѣрѣ живѣщимъ мѣжемъ же и женамъ, еже все въ славу твою творити и овѣмъ збо, (еже непокровенною главою) приносити хвалѣ и словословіе пресвѣтоси имени твоему. Сими же покровенною главою, въ благоговѣніи и цѣломудрїи добрѣ створяюще себе дѣлаи благими, вѣрою стверждены хвалениа и молбы съ благодареніемъ приносяти славу твою: самъ збо владыко человекѣлюбче, благослови рабѣ твою сню (имѧ рекъ) и зкраси (вши) главѣ еѧ красотою тебѣ благодною, яко да по твоимъ заповѣдемъ жителствѣмъ и въ всѣхъ добродѣтелехъ по благоугожденію твоему преслѣвалъ въ цѣломудрїи себя соводетъ и кѣпно со своимъ отъ тебе даннымъ ей сѣпрѣжникомъ, вѣчнаѧ твоѧ благоѧ ползчитъ. Милостивъ бо и человекѣлюбивъ Богъ еси и тебѣ славу возсылаемъ Отцѣ и Сыну и св. Духѣ. нынѣ и присно, и во вѣки вѣковъ. Аминь. Посемъ іерей десницею благословлетъ главѣ еѧ (и возгласъ на ней саванѣ), глагола: Да покрѣетъ тѧ Господъ кровомъ крыла своєю и сохранитъ тѧ Господъ отъ всякаго зла въ все дни живота твоего, и дастъ ти въ мирѣ и благоденствїи видѣти сыныи сыновъ твоихъ, даже до 3-го и 4-го рода, вѣснѣ съ мѣжемъ твоимъ. И авіе кропитъ ю священою водою, глагола: окропленіемъ воды сѧ священныѧ да сндетъ и прѣвдетъ на тебѣ благословеніе Отца и Сына и Св. Духа, нынѣ и присно, и во вѣки вѣковъ. Аминь. Іерей. Глава тебѣ Боже зпованіе наше. Аминь. Глава: и нынѣ: Господи помилуй (трижды). Благослови. Іерей же творитъ отпѣтъ дневній и обычїю и по отпѣтѣ глаголетъ къ невѣстѣ, десницею благословлетъ ю:

Иди въ мирѣ и прилежно соблюди все заповѣди Господна, въ страхъ его въ все дни живота твоего, повѣдѣмъ мѣжеви твоему повелѣнію Господню въ имя Отца и Сына и

Св. Духа: Яминь. И тако благодаѣ Господа, отходатъ въ своа си“.

А сада треба да и то знамо: *зашто овај чин није општаман у данашњим нашим Требницима? И кад га нема, је ли свештеник, у даним приликама, дужан функционисати и како?*

Брачни народни обичаји нису свуда једнаки. Једни захтјевају, да се млада невјеста послѣ вјенчања, молитвом и благословом свештеничким уводи у храм, код других није то у обичају. Па тако је било и у прошлости. И баш та нејединственост у обредној страни религије, као и неистичање опште потребе, потискиваше мало по мало, код прештапавања данашњих наших Требника, и саму молитву „некѣстѣ хотащѣй ввѣстисѣ по вѣстѣмъ въ цѣрковѣ“¹⁾. Обред овај, по мишљењу руских литургичара, потиче са земљишта јужних Словена²⁾, а свршује се данас само ријетко гдје.

Па ипак дужан је свештеник православно, у даним приликама, кад млада невјеста, послѣ вјенчања, први пут дође, благословом и молитвом увести је. Религиозне потребе и жељу поједних лица,

¹⁾ Исто. Стр. 367.

²⁾ Кіев. иллустр. кѣд. 1879. г. Но. 34. 35.

који хоће, да се почетак сваког дјела освети благословом цркве, дужни смо задовољити, разумије се, у границама вјере и морала. Чин, о коме говоримо, нема у себи ништа саблажњива, јер по духу и карактеру своје одговара сврси, па већ тиме дозвољено је свештенику, да га од случаја до случаја, може употребити³⁾. А колико је, према данашњим приликама и обичајима народним, потребно, да се у чину томе изостави нешто, зависи од расуђивања самог свештеника. Сасвим је, дакле, оправдано, да се тамо гдје невјеста *покрите главе* послѣ вјенчања први пут у цркву долази, изоставе само *такве ријечи* које се тичу *непокрите главе*.

Одговор на стављено питање овакав је: **Свештеници** вашег протопрезвитерата имаду право, што на позив својих парохијана, читају молитве и шкропе водицом младу невјесту, када, послѣ вјенчања први пут у цркву дође, но само изволите им још и то препоручити, да у пракси својој, колико је могуће, не одступају од самога правила.

Јереј Светозар Грубач.

³⁾ Я. О. Хойницкій: Прак. рѣк. д. икащ. при совр. св. тѣлп. Гл. V. Отд. IX. § 68. Стр. 38.

ПРВИ ЧЛАН СИМВОЛА ВЈЕРЕ.

(Настављење из вјеронауке у III. разреду основне школе.)

Пише Адам Пејић, учитељ — Бос Петровац.

Цијељ. Драга дјецо! Данас ћемо учити први члан символа вјере. Што ћемо данас учити?

I. степен. Шта смо задњи сат из вјеронауке учили? — Који зна символ вјере на памет? — Па хајде нам кажи на памет символ вјере Нико! Сад ти Јово.

Још један пут ће нам казати Стево! Како се оно дијели символ вјере Гојко? Кажи нам први члан символа вјере Петре! Нека каже Миле! (Док ученици говоре, учитељ пази на сваку ријеч, коју би дијете, може бити неправилно изговорило, и с мјеста исправи).

II. степен. а.) Сад пазите добро, драга дјечице, а ја ћу вам ево на школској табли написати први члан символа вјере (Учитељ напише.) Прочитај што сам написао Милутине! Прочитај ти Обраде! Ти Богдане! Сад прочитајте самном у збору сви! Добро је.

Сад нам се у катихизису ставља питање: Чему нас учи први члан символа вјере? Но мићемо прије превести реченицу по реченицу, пак ћемо одмах лако одговорити на горње питање. Који зна превести? — (Учитељ помаже ако устреба, а ученик превађа: Вјерујем у једнога Бога, оца, сведржитеља — свемогућега — створитеља неба и земље, и свега што се види и невиди.) Нека исто преведе Симо! Још нек преведе Михајило! А сад преведите у збору сви!

Преведи још једанпут ову реченицу Милка: *Вѣрѹю во единаго Бога Отца вседржителѹ,* (Ученица преведе). Шта се дакле учимо вјеровати у првом члану символа вјере? (Да је само један Бог отац сведржитељ — свемогући¹⁾ Понови то! Ти! Ти! Сви!

Сад ћемо превести ову реченицу: *Творца небѹ и земли, видимимѹ же всѣмѹ и невидимимѹ.* Преведи је Јерко! (Ученик преведе.) Шта се дакле још учимо вјеровати у првом члану символа вјере? (Да је Бог створио небо и земљу, и све што се види и не види) Понови то! Ти! Ти! Сви!

Ко је дакле створио све што је на свијету? (Бог) А у чијој је власти све што је на свијету? (У божијој.) Ко по том управља цијелим свијетом? (Бог.) А ко се стара и промишљава о свим створењима? (Бог.) Шта дакле још учимо

¹⁾ Да се састав одвише не отеже, не ће се одговори писати увијек у потпуним реченицама.

у првом члану символа вјере? (Да је све на свијету у божијој власти, и да благи Бог управља свијетом, те се стара и промишљава о својим створењима) Понови! Ти! Ти! Сви!

Пазите сада добро, а ја ћу вас сјетити, на нешто, што сте учили у I. и II. разреду. Учили сте о светој Тројици. Шта је св. Тројица? (Три лица божија.) Која су? (Бог отац, Бог син, Бог Дух свети.) Како се зову та три лица божија једном ријечи? (Триједини Бог — Бог.) А како зовемо Бога у три лица? (Света Тројица.) Дакле пазите дјецо! Бог је један по суштаству, али је у лицима троичан т. ј. три су лица божија: Бог отац, Бог син и Бог Дух свети) понови ти! Ти! Ти! Сви!

Сад ћемо у кратко поновити што смо научили; Како гласи први члан символа вјере? — Дедер ми то преведи! Чему нас учи први члан символа вјере? — Која су три лица свете Тројице? Како зовемо Бога у три лица? —

б. Знаменуј се знаком часног крста Буро! (Дијете се прекрсти.) Које ријечи треба говорити у себи или на глас кад се крстимо? (Дијете говори: *Во имя отца и сына и святаго дѹха, Аминь.*) Шта то значи? (Крстимо се у име оца, сина и светога духа) Тако је. Који ми сад зна казати: Којим начином приказујемо-исповједамо тајну свете Тројице? (Кад се знаменујемо знаком часног крста.) Како се ваља прекрстити? — Шта треба при том говорити? — Прекрсти се Тоде! Ти Стево! Ти Столе! А сад са мном сви, те изговарајте чисто ријечи: *Во имя . . .*

в. Учили сте у II разреду о створењу свијета. Да видим јестели што заборавили? Ко је створио свијет? — За колико дана створи Бог свијет? — А је ли га могао створити у један час? — Па шта је Бог

www.unh.hr.rs
 У Н И В Е Р З И Т Е Т А
 тијем нама наредио, што је шест дана радио, а седми дан отпочивао? — Шта створи Бог у први дан? А у други? — Трећи? — Четврти? — Пети? — А у шести? — Од чега је Бог створио тијело првога човјека? — Како га је оживио? (Дуноу је у њега душу.) А шта је створио Бог још прије првога човјека? (Духове невидовне: анђеле.) Е, сад ми одговорите на ово питање што је у катихизису: Која су најзнатнија створења божија? — (Људи и анђели). Од чега је Бог створио човјека? — Како га је оживио?

г. Сад нам долази на ред питање: Каква је душа човјечија? —

Прије него што одговоримо на то питање, кажите ми ово: Шта има сваки човјек? (Тијело и душу.) Од чега је тијело (Од земље.) Види ли се оно? (Види.) Какво је по том што се види? (Видљиво.) Мора ли сваки човјек умријети? (Мора.) Шта буде онда од тијела човјечијег? (опет земља.) Кажите ми дакле још једвоч: Какво је тијело човјечије? (Оно је од земље, видљиво и самртно.) (Понови! Ти! Ти! Сви!

А види ли се душа? (Невиди.) Је ли самртна као тијело? (Није.) Каква је дакле душа? (Невидљива и не пропадљива — бесмртна.) Назите дакле дјецо! Бог је створио човјека по обличју својем. Али човјек није тијелом, него душом својом слика и прилика божија. Тијело човјечије је од земље, видљиво и самртно: а душа је честица божанска — дух невидован и бесмртан. Душу човјечију је драги Бог обдарио разумом и слободном вољом, како се може угледати на нај светије суштаство и по његовој се вољи управљати и владати. Кажите ми сад: Каква је душа човјечија? (Невидљива, непропадљива, створена по

обличју божијем, обдарена разумом. и слободном вољом) Понови!

д. Што ти све познајеш, а да је драги Бог створио? — (Људе, животиње биље, камење и т. д.) Па, које је од тих створења божијих драги Бог највећма одликовао? (Људе.) Чиме их је одликовао од осталих створења? (Разумом и слободном вољом.) Шта је човјек дужан за то Богу, што га је створио и највећма на земљи одликовао? (Да вјерује у Бога; њему се моли; њега хвали и слави; да га поштује као највећег добротвора свог; да се по његовом закону влада, како би се удостојио вјечног блаженства у царству небесном) Зашто је дакле Бог човјека створио? — Понови! Ти! Ти! Сви!

Ш. степен . . . Какав је драги Бог по суштаству? (Један) А у лицима? (Тројичан.) Које је прво лице св. Тројице? — Друго? А треће? — У чему се разликује човјек од осталих божијих створења на земљи? По чему је човјек слика и прилика божија? — У чему се разликује тијело човјечије од душе?

IV. степен. Сад ћемо још једанпут поновити, што смо данас научили: Како гласи први члан симбола вјере? — Којим начином ми исповједамо тајну пресвете Тројице? — Које су најзнатнија створења божија? — Како је Бог створио човјека? — Каква је душа човјечија? — Зашто је Бог човјека створио?

V. степен. Отворите катихизис и нађите први члан симбола вјере на стр. 4., па ћемо га прочитати. Читај прво питање Н! Преведи ми први члан симбола вјере! Тако је. Сад ће нам друго питање читати Н! Чему нас дакле учи вјеровати први члан симбола? Тако. И прођу сва питања до краја.

Задатак. За идући сат ћете ми на како сам ја на табли написао, пак га онда
уписати први члан симбола вјере овако, преведите!

БЛАЖЕНОПОЧИВШИ ЈЕРОМОНАХ И НАСТОЈАТЕЉ МА- НАСТИРА ГОМИОНИЦЕ ИСАИЈА КОСТИЋ-ПРАШТАЛО.

Из прибиљежака: Срб-Пеције

Добро име остаје до вијека. — Сирах.

— Био богат, или убог; силян или скроман; славан, или ништав; господар, или сужањ; научан, или прост; слуга, или цар, опет је дужан, те дужан! . . . — Да, дужан је — дужан Србине брале! . . .

— Дужан је Богу душу!

— И дакле, је ли се само инсан родио, он је дужан, јер мора умријети, па кад било, да било, тек то је дуг Богом дани и од њега нико жив на цијелој васиони избјећи не може! . . .

— Тако је дакле Србине мој, и друкчије није, па хвала истином и драгом Богу! . . .

— Србине читаоче, овог нашег дичног и ваљаног листа, лијепо нам вели она српска народна:

„Кад човјека самрт нађе,
Ништа собом не понесе,
Већ скрштене б'јеле руке
И праведна дјела своја“.

— Неки мудрац по имену Сирах рекао је:

„Добро име остаје до вијека“,

— И борме, обазримо се десно, или лијево; увидићемо, да тако збиља и јест . . .

— Јер:

„Све пропада и све најзад страда,
У том само жижак не постаје“ . . .

— Рекао је наш цјесник и јунак Србин босанац Симо Милутиновић—Сарајлија.

*

— Човјек, као најодабранији и најљепши створ Божји, може на више руку добру успомену, иза себе да остави . . .

— Рецимо, дужан се одликује издашном, пруженом руком и милосрђем; Ненад, као добар научењак дакле на научном пољу; Предраг се опет одликује, као добар радни у државном послу, или у коме народном потхвату вјерског, или ти националног садржаја; Жарко, као добар, вјеран, ревносан слуга Божјег св. олтара и т. д.

— Елем, као што рекох, човјек може на више руку заслужити, па да га његов народ са

поносом спомиње, или борме Србине драги обротно!?! . . .

— А читаоче љубезни, мало прво споменути јунак Симо рекао је:

„Утјеха је спомињати претке,

„Пробитачно врлости се гријат,

„Што поноса човјечија зубљу

„Само ужди у уђењем р'јетким“ . . .

— И ја ћу овдје неколике прозборити о једној скромној, но иначе спомена вриједној личности, које се личности народ врло добро сјећа, и радо и о њезиним врлинама приповиједа; бар у овој околини, гдје је та личност живила.

— Та личност јест, чије сам име мало — прво, као наслов, од ових редака истакао . . .

*

— Тамо у крајини љутој и нахији „Санског-Моста“, има једно врло лијепо и романтично село — „Лушци — Паланка“, или како се у Крајини зову: „Лушци“. У том убавном селу, а управо под „Грмеч планином“ угледао је бијели свијет године 1829. Раде Праштало, а од родитеља Косте и Маре. Као дјечак од својих 12—14 година, Раде је дошао к манастиру Гомионици, па ту почео српску књигу учити, а од српских калуђера. Праштала као свег ђака узео је себи тадањи старјешина гомионички блаженопочивши игуман Дионисије Вучковић, отац познатог великог српског народног добротвора неумрлог Косте Вучковића.

Негдје око 1851. године митрополит Дабробосански Прокопије (1851—1853. (дигне на правди Бога игумана Дионисију с манастирске управе. Дионисије упути се сину Кости у Сплет и поведе собом свог ђака Раду; али дуго не остане код сина, када га је овај устављао. Повративши се из Сплета Дионисије са својим ђаком Радом, буде тамо негдје око Грахова ухваћен и оћерап у Травник.

У Травнику упознаду слуге Џинића, (на чијој је земљи манастир Гомионица) ђака Раду и радознало, стану га питати; „Е, бива, оклен ти оvdје Раде“? —

— Раде све потанко каже им, шта је и како је. Турцима пође некако за руком, па из баве из затвора игумана Дионисију и поведу оба бегу у Бању-Луку, у нади, не ће ли како бег опет Дионисију позратити у манастир.

— Но, све бадјава би, јер на заповијед фанариота Прокопије, тадања власт опет зграби игумана и отјера у Сарајево. Уз игумана опет оде и ђак Раде, да види, шта ће му од господара и учитеља бити.

— У Сарајеву ђака Раду устави Прокопије себи за кахведију, а сиромаша игумана пошаље у Дечане.

Игуман Дионисије потуцао се од немила до недрага све до 1879. год.; речене године поврати се стар и изнурен у свој манастир Гомионицу, и ту је на празник Покрова св. Богородице исте године преминуо.

Ђак Раде од манастира Гомионице допане се фанариоту Прокопији, па га узе собом и одведе у Цариград.

Тај Прокопије однио је три товара блага из Босне. Вели његов каведија Раде, који му је вјеран био, (а управо рекавши Србин из Бос. Крајине мало не сваки, одликује се вјерношћу као слуга свом господару, само је махна код Србина из Бос. Крајине, да он нема устрпљења, кад му се што неправо учини), пребирао сам равна три бијела дана новац владичин.

На пошљетку Раде Праштало остави свог владику Прокопију године 1855. и пође у своју домовину. На путу из Цариграда, ђак Раде свраћао се и пролазио кроз Стару Србију, Македонију, Бугарску и напошљетку дошао је у Биоград.

Раде није бадјава путовао, он је гледао како се гдје живи и памет учио по свијету; па за то без претјеривања може се рећи, да је он прама тадашњим приликама врло искусан калуђер био, а његови титори држали су га, да је он најучинији гомионички калуђер био. Исто тако и његова првог учитеља Дионисију или како га иначе зваше, наш „Дине“, хвале, као добра богомољца и научењака.

Раде Праштало из Биограда дође у Бос. Градишку, ту се одомаћи и ожени. На сав мах почне трговину водити; али није, како би човек

хтио, већ како Бог нареди. И Ради не бијаше суђено у Градишци дуго остати. Умре му домаћица и уједно дјетешце. Домаћица — Савка на смрти замоли га, да се више не жени. Праштало послуша, и одмах раскући, па се упути у манастир Гомионицу.

Год. (1861.—1868.) рукоположи митрополит Игњатије Раду Праштала за свештеника монашеског реда.

Раде у калуђерству добије име Исаија, а по оцу Кости прозивао се Костић.

Као калуђер дошао је у Гомионицу — владао се је строго калуђерски у сваком погледу; био је управо у то вријеме узор-свештеник у бања-лучкој нахији.

Године 1883. бивши митрополит Дабробосански г. Сава Косановић поставио је Исаију за настојатеља манастира Гомионице. Исаија је и прије био у свачем десна рука првашњем настојатељу Партенији, и може се рећи, да је он управо ревносији био за манастир, него ли Партенија, јер он као добар калуђер није се обазирао на свој рад, већ једино текao је за манастир. Он је вазда волио потпомоћи сиромаша туђица, него ли пак кога од свог рода.

Упиташ ли га, за што тако радиш оче Исаија?

Он би одговорио:

„Е, брате, није то никакво добротинство, ако ти коме од својих пријатеља добро учиниш, јер и он ће теби — о томе нас учи и св. Писмо, него оно је добротинство, кад ти учиниш добро и у биједи помогнеш, коме, кога никад ни чуо, ни видио вијеси“.

Заузимањем преподобног оца Исаије, начињена је 1882. год. и данашња вјероисповиједна српско-православна основна школа у Гомионици; но у живот је ступила петом 1891. год., кад је оно судба пица ових редака донијела манастиру, те је он први у тој Исаиној школи почео наставу.

Исаије Костића заслуга је, да данас манастир доста добро материјално стоји. Исаија и данашњи јеромонах Герасим Кочић својом заштедом и трудом купили су шест кућа кмета манастиру.

Исаија је као добар и строг монах много лијепих успомена оставио у парохији манастирској, тако, да га данас сваки титорин с поносом спомиње!...

Исаија, ма да није био Бог зна како школован, ипак је радо куповао књиге и читао. Знао је осим српског језика и турски.

Послије окупације, гдје, би се год почела црква или школа градити, Исаија је радо рукопомоћ пружао. Тако на пр. он је дао у градњу цркве крупске код Бања-Луке 50 дуката.

Лицем на Ваведеније 1887. године добри пастир свог стада, неуморни дјелатељ Винограда Господњег, ватрени Србин Исаија Костић, испустио је своју племениту душу.

Исаија је био крупног тјелесног састава, а свијетла и поштена карактера.

Волио би (како ми његови познаници причаше) главу изгубити, него своју ријеч погазити.

Човјек кад се смисли на она времена, кад је Исаија као калуђер био, и на ону малу његову научну спрему и тадашње околности, мора му збиља признати, да је он за овдашњи манастир и његове парохијане доста заслуга имао, па као такому, нек му је од моје стране — као инокa гомионичког, првог наставника на његовој заснованој школи и земљака, овијем скроман вјенчић на гроб сплетен; име ће доброг Исаије вјечито остати у народу у околини манастирскеој, а у историји манастира Гомионице и поготово.

Слава блаженој сјени оца Исаије по сто пута, и вјечна му памјат!...

Ћ ман. Гомионици, на св. три Јерарха 1895.

ЗАПИСИ ИЗ ПАСТИРСКОГ БОГОСЛОВЉА.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије **Архимандрит Борис**. Превео **Григорије А. Николић** свештеник у Митровици.

I.

О пастирској служби у опште.

Природни основи пастирске службе у човечјем духу и укупност његова у човечјем поколењу.

У човеку је урођена врлина, да познаје и поштује Бога, којој се Бог и обраћа, пробуђујући у човеку свест религиозних дужности и међу религиозног знања. Потреба познати истину, особито највишу истину, т. ј. Бога, јесте најдубља потреба нашега духа. На тај начин у човековом духу има нешто урођено, шта чини религиозна чувства и религиозна уређења сагласним са његовом природом и природним за њега. Може се без навијања потврдити, да ни једно уређење, које има општи карактер, и што је још важније, које је Самим Богом предначинено к бићу до свршетка века, не може не имати основе у самој природи човека; мора бити ма која општа потреба, којој она задовољава, или ма која неопходна истина, коју оно тежи да оствари; у самом срцу, у самој природи човека мора бити унутарњи основ ради одређене опште чињенице.

По овоме, ми тврдимо, да корен и основа пастирске службе лежи у самој природи човека, и постараћемо се доказати ово на следећим странама листа.

Као што свака друга општа потреба човечанства тамо, где има могућности за своје задовољење, ствара одређену дужност, тако и најопштија и најнеопходнија потреба човека, — потреба религије, — ствара дужност или служење религиознога наставника, или, да се изразимо тачније, она служи као неизбежни узрок за постанак такога служења. Тако, неопходност општег поретка и сигурности, неопходност ограничава личне слободе у корист општег добра ствара познате форме грађанске управе. Форме управљања, више или мање савршене, битишу у свима, шта више у најнеразвијенијем друштвима; а код народa, више образованих, неки се људи сасвим посвећују изучавању закона и настојавању да се извршују, и што су искључивије били посвећени овом служењу, то су постојали бољим управитељима. Као други пример, а у прилог

овог општег начела, може да служи природна тежња човека к знању и способност човечјег духа да истражује истину и да се користи њоме. Ова способност и ова тежња к знању изазивају неопходност битисања нарочитог реда општих васпитача и учитеља. На истоку могуће је видети арапску децу, где седе у кругу под ладом древног египатског храма и слушају поуке домаћег педагога, који додуше не зна, да се земља око сунца окреће, али тим не мање извршује службу учитеља у том правом смислу, као да би био професор природних наука на којем европском свеучилишту. И оваких сличности можно је навести много. На тај начин, свет представља собом позорницу одређених, у опште примљених међу људима, служења, која произлазе из општих потреба човечанства и условљавају се самом природом нашега духа. А колико већу силу има показани закон у прилог к служењу хришћанског свештеника, које има за своју целъ задовољење непроменљиве и времене потребе, но сталне и вечне! Идеја религије, лежећи у основи ове потребе, постоји, ма да и помрачена, код свију људи, просвећених, и сурових, и јесте најбитнија и најдубља идеја од свију идеја. Грех ју само загушује; сујевеље и идолопоклонство извањају је само у јаснијем виду. У овом природном религиозном нагону ствара се општа неопходност битисања нарочитог реда људи који, на основу висине живота и религиозног знања свога, јављају се способнима да одрже тешње општење с Богом, да проповедају божанствену истину и да настављају људе у делу религије.

Као што ни једна истицита заједница, или друштво, не може бити без уредовних лица, без правила и без чланова, тако

и религиозно начело не може се развити у коју год било организовану форму у друштву, не створивши своје сталне служитеље и чланове. Као што урођена тежња човека да живи у друштву, где би он могао наћи себи помоћ и сигурност, ствара правилно уређену државу, са званичним лицима, законима и грађанима, тако и тежња к религиозном сједињењу с Богом и са људима мора да изведе то исто, усљед истог закона. Када, по овоме религиозно начело делује свуда (: а нема ниједног дела човећанства, где оно не би деловало, — истинито или лажно:), то се оно мора оденути у извесну форму организације, — да створи религиозну заједницу, или друштво; и ова заједница ради свога живота и рада неопходно мора имати своја стална уредовна лица или служитеље, исто тако као своја правила и своје чланове.

Ма где био човек, свуда и свагда налазимо нешто битно, што одговара служењу хришћанског пастира или нарочитог религиозног учитеља. Свештеничко служење налазимо да постоји већ у периоду детињства човечанства, код најдревнијих народа, — не само код јеврејског народа, свештенскога мора се сматрати као позитивно божанствено уређење, него и код других, савремених му народа, на пр: халдејаца, персијанаца, египћана и грка. Асирци, као што је познато, били су јако религиозни; код њих се све радило у име Божије, монарх беше сам највишим жрецем народним. Древни аријанци имали су три реда свештенства; пророке, жреце, и мудраце. Иранска или персиска религија мало има општега са идолопоклонством и у суштини је религија монотеистичка; религиозна система Зороастера улива чистому унутрашњу и спољашњу; а у сре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

диви жречкога реда сачувало се есоте-ричко (тајно) учење о бесмртности душе, и васкрсењу. Религија Индије од искони беше такођер свештеничком; напротив, о религији Китаја (Конфуцијевој) мора се рећи, да она није никада била свештеничком и јерархичном религијом и сад остаје таковом, ма да се у самом императору и може видети нешто сличнога pontifex maximus-у (врховном првосвештенику). Грчко свештенство, грчки религиозни култ, весела и тајанствена свештенодјејства која наведоше једног поштоваоца да каже: „Три пута благословен је онај, ко види ове обреде, пре но се удало одавде. За њега ће пакао бити животом, а за друге само муком,“ — култ, више мрачна страна кога се открива у приносима жртава, сличних приносу на жртву Ифигеније у Авлиди, — познате сваком ученику класичних школа. Ови древни жреци и про-роци били су весницима учења о Божанству премда већином и лажним. Има основа у осталом, да верујемо, да су више про-свећени египатски жреци имали довољно чисте појмове о јединству суштаства Бо-жја, што је сачињавало, њихову тајну, а временом је прешло Грцима и сачувало се у елевзинским мистеријама. Жречки ред пезнобожачке древности руководио је жртвеним обредима; и овде налазимо другу природну основу пастирског слу-жења, пошто идеја жртве, налазећи се у свима религијама, јесте природна, општа идеја, која изниче из премећености и по-вреде, које проузрокује грех у природи човека. Шта више жреци — друиди, који приносе људске жртве, чини се, имали су таман појам о духовности Божанства, пошто се у целом крају древног келтијског култа не срета идола. У данашње време сви народи, шта више они, који се налазе

на најнижем степену развитка, такођер имају своје сталне религиозне учитеље и служитеље. Али нама није од потребе у истраживању доказа природности и укупности пастирског служења ограни-чавати се народима дивљим и незнобо-жачким, када сви народи, шта више нај-изображенији и најпросвећенији, теже да имају и заиста имају своје религиозне наставнике, истините или лажне; јер у човека је потреба да тражи израза својим великим мислима о души и божанственим истинама. Из овога је појмљиво, од куда се шта више виђају у најизображенијим и често скептичним круговима друштва увек, познати људи, који управљају умо-вима других, као жива пророштва, у по-гледу којих нема разлике. Ка таковом положају усред друштва они се призивају ради свих дарова, познавања и правственог преимућства.

Има нешто у природи и даровима познатих људи, што их, будући, инстик-тивно припознато друштвом или наро-дом, чини пастирима последњег (поцрп-лаћ). Обожавање хероја, ма да је често неразборито и претерано, промењујући се у неку врсту обожавања демонске силе, садржи у себи зрно истине; јер такав је план Божиј, да су неки људи створени за то, да буду вођама других; и историја човечанства изваша много примера при-свајања множином људи мишљења таквих лица, која се налазе под деловањем нај-виших утецаја. Људи су ови највише примчиви к таквим утецајима: они се представљају као сасуди, кроз које про-изводи у свету и открива се у великим народним кретањима, преиначењима, про-менама, Промисао Божиј. У религиозном свету, можно је казати, само природа у неку руку бележи одређене људе, назва-

чене, за служење духовних управника и вођа, као на пр. Мојсеја, Самујила, Јездру, Илију, Јована крститеља и неке др. Такви људи нису имали нужде у било каквим спољашњим атрибутима, да покажу, да су они пастири народа: народ их је сам признавао и својевољно је ишао за њима, не будући у стању противстати очарању њихове личности. Правог народнога пастира природа означаје познатим неоспорним знацима: пре свега — духом самоодрицања, тежњом положити душу своју за овце; даље јачином љубави према људима неодољивом тежњом ка истини и правди и, најпоследње, особитом нравственом озбиљношћу. Такова својства, сведочећи о способностима ових лица к пастирском служењу, тиме баш показују, да су неки људи означени природом и изабрани Богом за религиозне наставнике ближњима; а „човек, одушевљен светом ревношћу, по речима, Златоуста, у стању је поправити сав народ“.

Против изреченог погледа на предмет, речи могу истаћи следећа два изражаја.

Први од њих се састоји ево у чему.

Опште тежње к једнакости у свима одношајима, а аналогно и у религиозном, опажење у данашњем веку и без сумње, које имају ојачати у будућем, да временом укину свештенство. Показују на мишљење Хердера, да ће се свештевичко служење унапредак укинути. Али Хердер је мислио ово на сасвим другом основу. Мисао његова састајала се у том, да ће постепеном рашћењем и разитком светлога царства истине, служење избраних носилаца њених мало по мало ишчезнути и престати. Али да ово не може бити, и даље, што изједначавајуће тежње века нису у стању укинути свештенства, лако се је уверити о овом из следећих обзира: а) Пошто се

човек рађа без сваког урођеног познавања о Богу, премда и са умном и нравственом организацијом те врсте, која је дивно примењена ка примању ове истине, да он неуморно тражи у поучавању божанствену истину; в). Пошто је човек суштество несавршено и грешно и не престаје бити таквим у овом земаљском животу, то он постојано тежи и тежиће за спољашњим руководством к светости; г). Докле год садашњи одношај међу царствима природе и благодати постоји непромењивим, и човек продужава да тежи к спасењу кроз искупљење Исуса Христа, нико до свршетка века неће бити у стању да дође к Богу и не ће достигнути спасења својим властитим силама, без правога и индиректнога деловања на његово срце од стране божанствене благодати.

За истинито просвећене и добре људе, говоре даље, нема нужде у пастиру, који је нуждан само за незналице, блуднике и безбожнике: само срце је добротворног човека његов храм, савест његова — свештеник. Али изражај овај пушта из виду важну чињеницу, да је човек суштество задружно да се живот његов, како телесни, тако и духовни, налази у тесној свези са животом друштва или народа, којему он припада, а по томе и са животом свега човечанства; да је његово сопствено усавршење тесно скопчано са усавршењем других људи, и да нико не може сам завладати савршеном истином. Сваки тежи к помоћи свога ближњег, којему је, можда, дато више познавања о духовним стварима. Такав природни пут, назначен је човеку за достижење истине и за раширење своје сопствене сфере познавања, на име, кроз помоћ и саучишће ближњих, при чему истина прелази од једнога к другому, кад када концентри-

WWW.UNILIB.RS

шући се у познатим изабраним умовима, као у драгоценим сасудима. Речју, ниједан се човек не може оделити од расе или од Цркве: он мора тражити да седи за општом трпезом и да се храни општим хлебом живота. „Један Господ, једна вера, једно крштење, један Бог и Отац свију који је над свима и преко свију и у свима нама, — ту је истина природе у толико, у колико и Откривења. По овоме ми тврдимо, да дужност религиозног учитеља никад не подлежи утецају времених промена, и да ће људи, можда, сравнити горе, али никада неће начинити жељезног пута до неба; што је пастирско служење таково пак природно уређење у духовном или правственом свету, какво је у физичком — гора, давајући равницама влагу

потокá; што човечија природа одговара божанственој заповеди: „шгд'клитѣ ми Еарнавѣ и Гавла на д'кло, на неже призвахъ ихъ“; да кад су сви народи признавали неопходност духовенства у прошлом, то они неће престати да га признају и у будућем; и што у садашње време, кад на све стране избија непоштовање спрам позитивних (Божанствених и људских) људи уређења и истраживања природна, особито је неопходно свештеницима да показују народу на природне основе пастирског служења и представити му да види, да кад неће да слушна истините религиозне учитеље, служитеље речи Божје, то неизбежно ће ићи за лажним служитељима речи човечије.

(Наставиће се).

ПОУКА ЗА СВЕШТЕНИКА ПО Св. ВАСИЛИЈУ ВЕЛИКОМ.

Поучавај се, свештениче, да представи себе дјелатељем непорочним, како би могао проповиједати ријеч истиниту; не улази у цркву за вријеме молитве, мрзећи кога, те да се тако одвојиш и удаљиш од утјешитеља Духа. У онај дан, када ће се свијет скупљати ради молитве, не осуђуј нити се свађај, него остани и буди у цркви, моли се и читај, док не дође час, у који ћеш свршити божанствену тајну; и тако приступи са скрушеним и чистим срцем Св. Жртвенику, необзирући се тамо и амо, него са страхом и трепетом стој пред небесним оцем; ради неких неваљалаца и лицемера, не одузимај што од молитве, нити је скрати, него пази и гледај у небеснога оца, који је пред тобом и анђелске силе, које га окружују.

Учини себе достојним свештених канона, и не служи службу Божију (литургију) с онима, с којима би ти канони,

забрањивали. Гледај с киме стојиш упоредо, како служиш и коме дајеш св. Евхаристију (причешће); не заборављај спаситељеву заповијест и ону св. Апостола, која каже; „не дајте светињу псима и бисер не мећите пред свиње.“ Пази, да неби дао силу Божију у руке недостојних; немој се стидити слављеника земаљских у часу твоје службе, него само достојним дај причешће на поклон и без награде, као што си и ти тако примио; а онима којима забрањују божанствени канони, не дај причешће. Мотри да небрежењем миши, или друга каква животиња не приближа се Божанственој тајни, нити да се предругојачи или надими, или да се даје неосвећенима и недостојнима. Ово и овако чувајући, спашћеш и самога себе, о! свештениче! и оне, који те слушају.

„Цариградски гласник.“

КАКО ЋЕШ СЕ ОБОГАТИТИ.

Савјети Венијамина Франклина.

I. Савјети старога радника младоме раднику.

Сјети се, да је вријеме новац.

Онај који би морао својим радом да заради четири круне дневно, а који при свему томе пола дана залуднички или база, потрошио је, или боље рећи, бацио је кроз прозор двије круне, макар да је потрошио само десет хелера за вријеме базања и залудничења.

Сјети се, да је повјерење новац.

Кад ми неки човјек остави свој новац и после рока плаћања, онда ми он тијем поклања интерес или сву добит, коју бих могао из њега извући за сво вријеме, докле је новац у мене. Добит може да буде врло замашна за човјека, који има велики и солидан кредит и који се умије њим користити.

Сјети се, да је новац такве природе, да се сам собом умножава.

Новац може да произведе новац; произведени новац гради још брже други новац, и тако даље. Пет круна, кад се корисно употријебе, вриједиће шест; више пута употријебљене, вриједиће двадесет и четири, и тако даље могу расти до сто наполеона. Што се брже новац обрће, тијем ће се више множити, тијем ће брже расти добит. Ко убије угојену крмачу, уништава тијем и све њезино потомство до хиљадитог нараштаја. Ко проћерда једну банку, уништио је тијем све, што је могла та банка да произведе, што износи на стотине круна.

Сјети се, да можеш прикупити за годину дана суму од седамдесет и двије круне, кад дневно уштедиш само двадесет хелера.

Помоћу овог незаног новца, који се свакога дана непримјетно избацује преко обичног трошка, човјек, који ужива повјерење може добити на своје лично јемство позајмилу од хиљаду круна са пет од сто. Овај капитал, кад га уложи у посао предузимљив и умјешан човјек, може донијети велику добит.

Сјети се пословице: добар платац располаже туђим новчаником.

Човјек, који је познат да плаћа уредно и тачно о обећаном року, може у свако доба, у свакој прилици да се користи готовином, што је имају на расположењу његови пријатељи, а

то је, без сумње, веома користан извор. После рада и штедње ништа не доприноси толико успјеху младога човјека у свијету, као тачност и уредност у свима пословима. За то, ако си узео новац на зајам, не чувај га никад ни часа преко рока, кад си обећао да га вратиш из страха, да ти нетачност у плаћању не затвори за навјек новчаник твога пријатеља. И најситнији поступци морају се имати на уму, кад се тиче кредита. Ударци твога чекића, који још у пет часова изјутра или у девет у вече допиру до ушију твога повјериоца, учиниће га услужним још за шест мјесеци унапријед; али ако те он види на билјару, или чује глас твој у крчми, у вријеме, кад би ваљало, да си на твоје послу, или одмору, он ће одмах сјутра дан послати по свој новац и тражиће га свакога часа, само да би се што прије осигурао. У оваким ситницама човјек показује, да ли су му обвезе његове увијек на уму; тијем ћеш начином стећи добар глас уреднога човјека, глас поштена човјека, а тијем ћеш још више увећати свој кредит.

Чувај се добро, да не паднеш у погрјешку, као многи другови твоји, који имају кредита, т. ј. да сматраш, да је све твоја својина, што год имаш у рукама, и да живиш према томе. Да би избјегао овај погрјешан рачун, ваља увијек да имаш пред очима тачан рачун твога издавања, као и примања. Ако се потрудиш, да забиљежиш све до најмањих ситница, одмах ћеш осјетити добре последице твога поступка; ти ћеш пронаћи са каквом невјероватном брзином расту ситни издатци, те граде замашне своте, и ти ћеш увидјети, колико си могао у прошлости да заштедиш, а колико ћеш моћи у будуће да уштедиш, а да се баш тако много не стежеш.

Најзад, пут к иметку биће постигнут, кад се споје уједно поглавито ове двије ријечи: *рад и штедња*; а то ће рећи, да не треба расипати ни вријеме, нити новац, већ обоје употријебити по могућности најкорисније. Без рада и штедње нећете ништа постићи; помоћу њих учинићете све. Човјек, који зарађује онолико, колико у опште може да заради један поштен човјек, и који уштеди све што заради, осим нужних трошкова, мора без поговора постати богат, осим ако

није друкчије одредило, мудрошћу свога провиђења, оно највише биће, које управља свијетом и у које ваља сви да упиру своје очи, ради благослова поштенога труда њихова.

Додатак. Новац је само онда од користи, кад се умије употребити. Ако ти је признато поштење и памет, можеш добити на руковање капитал од сто наполеона за шест наполеона годишње. Ко дневно у лудо троши по два гроша, издаје годишње на празно више од шест наполеона, а то је цијена по коју се може добити на употребу свота од сто наполеона. Ко дневно од свог времена губи у беспосличењу по два гроша, тијем губи корист да се послужи свотом од сто наполеона преко цијеле године. Све, што се изгуби у времену, то је као у море бачено. Ко изгуби вријеме у вриједности од само пет круна, већ и сву добит, коју би могао имати, обрћући тијех пет круна у каквом корисном раду, што чини замашну суму у времену од младости до старости.

II. Како ћеш паметно куповати?

Трговац, који продаје на вересију, тражи за своју робу не само главну цијену, него и интерес за свој новац за оно вријеме, за које је он лишен свога новца; с тога, ко купује на вересију, плаћа и интерес на купљену робу; међу тијем, ко плаћа готовим новцем, могао би тај новац дати под интерес; из тога произлази, да се за купљену ствар увијек плаћа неки интерес.

Па ипак је, при оваким куповинама, боље плаћати готовим новцем, јер трговац, који про-

даје на вересију, очекујући да изгуби пет по сто ушљед неуредних дужника, за толико увећава цијену роби, коју продаје на почек, да би у сваком случају обезбиједио накнаду. Ко купује на вјеру, плаћа свој дио на ту увећану цијену. Ко пак плаћа у готову, избјегава да плаћа тај вишак.

III. Начин, како да увијек имаш новаца у џепу.

У данашње доба, кад се у опште чује жалба, како је риједак новац, биће право доброчинство показати људима, који немају пара, начин, којим ће боље снабдјети своје џепове новцем. Ја ћу им открити праву тајну, како се добива новац, изнијети им непогрјешан метод, којим ће напунити празне новчанике, као и начин, да их сачувају увијек пуне.

Два проста правила кад се увијек имају на уму, имаће најбољих пошљедица. Прво је правило: *Рад и поштење морају бити твоји нераздвајни другови.* Друго правило гласи: *Троши дневно неколико пара мање, него што ти је чиста добиш.*

Кад примјениш ова горња правила, твој ће мршави џеп почети да се надима и неће имати никад потребе да виче, кад му је празна утроба, тебе неће више узнемиравати твоји повјериоци, неће те притискивати биједа, нити ће ти глад досађивати, нити ће те голотиња кочити; небо ће ти сијати у живој свјетлости и задовољство ће да ти надима груди.

С францеског.

(„Г. Т.“).

ПРУЖИМО ПОМОЋ СИРОМАХУ.

По св. Писму од Јована Шарића, пароха церањског.

Дајте крушца сиромашку, ако Бога знате;
Он не тражи каквог другог, већ каква имате,
Нахранте му вајну душу, умрлу од глади,
Дајте тврдог, каква да је да душу ослади;
Нико не зна браћо мила, шта је гладну бит!
Ко сираку крушца даде, душу ће спасити,
У небесна мјеста имат, ко сироти даде,
Благо њему овог свјета и Бог за њег знаде. —
Небо тмуно, зима бритка, пуна је ваја,
Гроб отворен, горка судба, то му груди снаја,

Еј судбино, пушта глади, ко да е' бједе стресе?!
Залогатцем мека хљеба срца нам се ресе.
Суза моли сиромаша одјеће и круха,
Да га мине тешка боља и подигне рука,
Малаксала с глади пустом а и тешком студи,
Нема зоре а плач љути да га не пробуди,
Глад је тешка небу, земљи а и свему свјету,
Бића нема, кам животу, па и у мном љету.
Господари! дајте штогод ако Бога знате,
Милосрђа Божјег, и ви у срцама имате;

Бог нам таквог милосерђа у срца улива;
 Сирмака одјенути да весели бива;
 Јер ко њему руку пружи веселем обилно,
 Бог ће тога светим рајем освјетлити силно;
 Јер кроз уста Соломуна Он му поручује:
 Благослова светог свога њему исказује.
 Зато браћо надгледајмо наше сирмаке,
 На гошћења зовимо их, но без муке сваке,
 Нити коме дајмо рећи: „*одите нам смиром!*“
 Јер Бог хоће да су врата отворена широм:
 Сиромашку голу, босу, завјек вајном њему,
 Додијалом самом себи а и свјету свему,

Који тражи с рјечју Бога да себе нахрани,
 Господ Христос то чинити нигда нам не брани.
 У марту 1893.

* * *

Мјеста из Библије откуда су узети ови извори: Приче Соломонове 28, 27. Псалом 36, 10. Приче Соломонове 3, 10. Приче Соломонове 22, 9. Приче Соломонове 14, 21. Псалом 40, 3. Марко 9. Товит. 41, 11. Исаија 58, 8. Књига проповједникова 29. Марко 9. Књига проповједникова 19. Псалом 40. Посланица св. Јакова 2, 13. Товит. 4, 11.

РАЗНО.

Лијеп примјер хришћанског живовања и дубока старост. — Наука о души, или страним изразом „психологија“ учи нас, да је чувство божанства — религијско чувство, најјачи темељ подумијента и ослон чувству, моралном; и збиља тако и јест! . . .

Но, знамо, да до чувства божанства долазимо васпитањем, али има и простих људи, т. ј. људи, који науке никакве учили нијесу, па ипак су им чувства божанства одњегована, и још како! . . .

— Ево једног примјера:

„У Босан. Крајини, парохији „*ваведенског српско-правосл. манастира Гомионице*“ не далеко од Бање-Луке, живио је један старац по имену: Гавро Мајсторовић, житељ села „*Мелине*“. Ци јели свој живот провео је у побожности и правос. хришћанској скромности.

Гавро Мајсторовић вазда је био искрени пријатељ своје цркве, својих ђаконоша и своје красне православне вјере. За вријеме тешких и чемерних дана, дијелио је зло и добро са гомионичким калуђерима, као својим духовним пастирима; Гавро је сваког инока гомионичког у душу знао. Писцу овијех редака, много је у перо казивао о појединим калуђерима, а и о приликама и неприликама манастира Гомионице.

Гавро је, док га (— прије по године) није старост срхвала, редовно је манастиру сваког года долазио и у цркви послуживао.

— Кад је већ Гавро видио, да се мријети мора, он је лијепо сазвао своје синове — њих три, и другу чељад, па их свију очински посавјетовао и благословио. . .

— И тај добри старац, кога је сва околина поштовала у својој *сто и десетој* години преминуо је 5. фебруара о. г. оставивши савјет својој дјечи: „*Не мојте туђег присвајати, млађе сублијајте, радите дан и ноћ, а притом и штедите старјешине, не мојте за њима рђавих рјечи бесједити, јер земља се тресе, кад се рђаво говори о својим законошама, не свађајте се са комшијама; подајте у цркву у име опијела једног вола; кроз осам дана, ко гођ кући дође, нахраните га и напојите, дајте за спомен моју 6. фор. нашем учитељу, нека једну добру књигу за школску књижницу набави (набављена је „*Пјеванија*“ Змаја Јована Јовановића) . . .*

Врла старина Гавро, сахрањен је уз велико саучешће своје чељади, родбине — комшија 6. фебруара о. г. а на гробу изговорио је писан овијех редова неколико топлих ријечи у почаст тако добром старцу.

— Нека му је овијем неувенули вјенац на гроб положен, уз усклик:

„*Бог да те прости, и помилује добри и честити Србине Хришћанине Гавро! . . .*

На шодорову суботу 1895. год. —

— Срб — Пеција —

Лишен чина. *Васо Пелагић*, архимандрит и негдашњи управитељ бањалучке богословије, син ове земље, почетком мјесеца фебруара т. г. у саборној биоградској цркви, која је била пуна дупком радознала свијета, *лишен је чина свештеничког!*

Најприје, покушао је митрополит, да Пелагић своја начела и штетну идеју напусти и да

WWW.UNILIB.RS
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

изјави своје кајање, па пошто то није помогло, уз прописан обред „рашчињења“, одрезана му је коса и ошишана брада!

Човјек, као што је негда био Пелагић, у мјесто што би могао користити своје роду, за нио се, ударио је странпутицом, на коју је повукао толику младеж нашу, па је, на посљетку, и цркви својој невјеран постао, и, то му је награда за његова социјалистичка дјела. У Босни има доста његових ђака — сад свештеника, те сви жале Пелагића, јер он бијаше узор свештеника, кад је овамо био, Молимо се Богу, да га Он, бар у посљедње његове старе дане, обрати к правој вјери и избави заблуда, у које је пао — ваљда, помућеном људском свијести?!

Овај зао примјер, нека послужи браћи свештеницима, да не пођу трагом тим, него ли да својој цркви православној и њеним установама вјечно вијерни остану.

О васпитању дјевојчица. Преносимо као користан чланак из једнога поштованог листа под насловом: „*Шта ћемо да радимо са нашим кћеркама?*“ Један америкашки лист отворио је међу својим читаоцима награду на питање ријешења: „*Шта ћемо да радимо са нашим кћеркама?*“ Награда бјеше одређена по заслуги на слиједеће одговоре, које ћемо посветити матерама породице у оној врети, коју оне желе њиховијем кћерама н. пр. у луксузноме браку.

„*Шта ћемо да радимо с нашим кћеркама?*“ На ово питање лако је одговорити: прије свега треба им дати добро и савршено религијозно васпитање и добру основну наставу.

Треба дјецу своју научити зготовити право јестиво, научити их радити, рано устајати, чисто се држати, навикавати их радњи и с њом их ломити да боље чврстну, учити дјевојчице вришти, бјечве (чарапе) плести, шити, скројити кошуљу, саме себи да кроје хаљине. Сувише, треба их учити да добро и лијепо знаду мијесити крух; да знаду и да се сјећају добро и укусно варити јестиво, т. ј. да знаду штедити као што то зна љекарник чинити у љекарници, мјерећи сваку ствар на драмове и грамове.

Треба дјевојчице упутити и у рачуводству кућевном и казати им: да се један форинт састоји из 100 дијелова, т. ј. 100 новчића, те да треба тако штедити, да се вавјек мање потроши него што се добије, по оној нашој српској: „у

радише свашта бјеше а у штедише и још више“ — јер када се више потроши него се добије, иде се на сусрет потреби и пропасти. Тако поступајући, иде се на сусрет оној непобитној истини која вели: „*рачун кућу држи*“, и тешко ти је онеме, који без крчмара рачун чини; јер не ријетко ли често пута од крчме се растане разбијеног носа или главе.

Треба дјевојчице упутити и научити их: да више вриједи једно плаћено памучно одијело, него неплаћено свилено или у мјесечним роковима исплаћивано.

Треба дјевојчице брзо учити и навикавати куповини дневнога кућевнога трошка и о томе саме да бригу воде. Треба казивати, како један поштен надничар са голим преима и голорук у кошуљи, да тај ужива више поштовања од стотине залуднијех и слабоумнијех кицоша или кицошица. Треба научити женскиње љубави своје дјече, а када се удају, својих мужава особито; и да им угађају у свима погледима, клонећи се ромажијерства? и другијех илузија и скаредности, а да буду приљубљиве своје мужу као душа своје тијелу, а и да љубе у опће сво створење, које је дала мајка природа сама себи као украс ње исте.

За наведеним, треба научити дјевојчице свакој радњи; треба их научити да се гнушају залуднијех и фантастијех привидности, да њихово оно што је добро „*јест*“, буде: „*јести*“, и њихово оно што није добро „*не*“ буде: „*не!*“ Када дође дјевојкама дан удадбе, треба их увјерити, да срећа у њиховоме фамилијарном животу неће зависити од мужевљога друштвенога живота, но шта више од њиховијех каквоћа и од њиховога карактера.

На дан св. оца Шпиридона 1894. г.

С талијанског

Ј. Шарић,
парох церакеки.

Јавна захвалност. Од стране народа цркве Врањег Брда, као и од стране потписаног, част ми је, као цркве парох, најљепше изразити благодарност штованом младићу г. Виду Кукољу, трговцу у Санском Мосту, за придарени један петрахиљ врло fine бечке рађе, у вриједности од 12 фор. а. вр. што га је исти младић цркви Врањем Брду, храму св. Николе, придарио, у име спомена гдје је боравио 7—8 год.; те, као

WWW.UNILIB.RS

управља са 14 разних заклада, међу којима је и заклада нашег узвишеног АЕ и Митрополита *Ђорђа Николајевића* од 12.000 форинти, намијењена за изучавање српско-православних младића на вишим и средњим школама. — У онамошњим школама, предавата је вјеронаука православним ученицима, који има на броју 2000.

„Невин — осуђен“, приповијетка, коју је написао срп. нар. учитељ М. Ђ. Косић у Граду (Arad-Ungarn) у елегантном повезу. Цијена јој је 50 новчића.

Крајем мјесеца марта о. г. отпочео је излазити у Вршцу нов лист под насловом: „*Српство*“ за автономне просвјетне и материјалне потребе. Политика је искључена. Цијена је Српству, које ће излазити недјељно на читавом табаку, 4 фор.

Др. Стеван Павловић из Н. Сада, саставио је нову књигу под именом: „*Естетика*“ или *Наука о лепоти*, која ће изнијети од 10—12 штампарских табака. Цијена је књизи за уписнике 80 новч. Та књига намијењена је за школу и народ. Новац се шаље писцу. Препоручује се.

ЧИТУЛА.

Стеван Млађановић,

свештеник Бочачки

послије дужег боловања преминуо је 8. марта 1895. године а сарањен је у породично гробље налазеће се у близини његове куће на сопственом земљишту, коју је жељу на самрти изјавио.

Спроведен је од тројице свештеника и то Павла Млађановића из Јаворана, Луке Поповића из Живиница и Станка Враћешевића из Крупе дана 10. марта 1895.

Код покојника није се нашло никаквих старинских списа, а исти је рукоположен 20. и 21. септембра 1865. за ђакона и свештеника у манасти. Гомионици од митрополита Игњатија II.

Покојник је рођен у селу Бочцу 20. марта 1830. од родитеља Петра и Анђе, тежака из Бочца; оставио је иза себе сина ожењена, који имаде петеро дјеце и који се тежаклуком на сопственом земљишту бави; а по народном предању била су до сада у његовој породици 74 свештеника, те се од исте породице сада једини још Павао Млађановић, рођак покојников, као свештеник налази.

Покојник је био један од старих неписмених свештеника, због чега је више пута себи писара узимати морао, јер оно што је он писао, само је он прочитати могао. Владања је био приличног а у народу био је доста обљубљен и поштован, што доказује и та околност, да је на његовом погребу 136 особа присуствовало.

При свршетку опијела, изговорио је чинодјелствући свештеник Павао Млађановић сходну

бесједу, којом је оцртао живот покојников и исту довршио са ријечима: „Бог да му душу прости и вјечна му памјат“!

Алексије Периновић,

парох Љубомирски, (у протопрезвитерату Билећком).

Још од године 1882. почео је трунути у свом здрављу, а од нападаја незнабожачке руке, која се диже на њега дана 9. септембра 1882. у ноћи, на кога су зликовци на кућу му напали, и страшни је ударац те ноћи поднио и још са свим поробљен његов сиромашни иметак, те је ноћи пропао, тешко тулијама од пушака испробијан.

Од те црне ноћи за њега и његово сиромаштво, почео је мало по мало оболјејевати, крпећи, дан за дан, свој живст љекаријама, док му више не помогаше ни љекарије ни доктори. Болест га свали у кревет, те након тешког десетодневног боловања, примивши тајну св. причешћа, пресели се у вјечност у 3 сата последије поноћи, 10. фебруара 1895.

Тијело покојниково, опојано је од четири свештеника: Вскопречасног г. Јевстатија Гађиновића, игумана манастира Добрићева, преч. г. Риста Кочовића, пароха и надзиратеља протопрезвитерата требињског, Ђорђа Периновића, пароха и надзиратеља протопрезвитерата билећког, оца Симеона Борковића, јеромонаха манастира Добрићева. Тијело покојниково сарањено је и предато матери земљи у 11 сати пред подне, 11. фебруара 1895. г. код парохијалне цркве у Љубомиру, код храма св. Арханђела Михаила.

Народа је било до 150 душа и ако је тај дан снџеј падао, ипак парохијани љубомиреки, испратили су свог никад незаборављеног пароха до вјечне куће и рекли му вјечна ти памјат наш добри духовни оче!

Покојни Алексије Периновић парох љубомиреки, родио се у Мостару 15. марта 1827. а рукоположен за свештеника од блаженопочившег митрополита мостареког госп. Јосифа 30. јануара 1852. у Мостару, и додијељен на парохију љубомиреку, ђе је служио св. олтар пуних 43 године. Вјечна му памјат и блажени покој души његовој!

Јово Квргић,

парох Доње Радње, котара тешањског.

рођен је 1. фебруара 1840. г. Рукоположен је 4. и 24. јануара 1878. за ђакона и свештеника од митрополита Антима у Сарајеву. — Умро 8.

априла 1895. године. Вјечан му и блажени покој!

Алекса Кнежевић,

парох шолајски — котара Котор-вароши.

рођен је у Шолајима 6. јула 1832. Рукоположен је за ђакона и свештеника 13. и 14. јануара 1853. од митрополита Антима у Траннику. Умро је 28. марта 1895. Мир пепелу његовом!

Васо Павловић,

парох жљebaчки, котара сребреничког

рођен је 6. маја 1827. у Станаревићима, рукоположен за ђакона и свештеника 20. и 21. новембра 1846. од митрополита Игњатије I. Умро 21. марта 1895. Вјечнаја памјат!

Примједба: Мала парохија Жљebaц биће припојена парохији ђаковичкој, у истом котару.

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА

Све наше старе поштоване претплатнике и читаоце учтиво молимо да изволе обновити претплату на овај лист а за ову годину 1895, јер или се редовно шаље Источник, а они још не обнављају овогодишњу претплату.

Позивамо и молимо све дужнике наше, нека се пожуре да од прошле 1894 год свој дуг подмире а тако исто и за ову 1895 годину претплату пошаљу.

На по се, обраћамо се нашем родољубивом свештенству, и српских комуналних школа као у свима српским општинама, нека се заузму око прикупљања нових претплатника, и да нам на вријеме претплату достављају, како би смо могли штампарске трошкове на вријеме и тачно исплаћивати.

Уредништво и власништво

Босанско-Херцеговачког „Источника“

Прва српска штампарија Р. Ј. Савића у Сарајеву.